

ОБЩИНА СТРАЛДЖА, ОБЛАСТ ЯМБОЛ

гр.Стралджа, ул. "Хемус" № 12, тел. 04761/64-64, факс: 64-04, e-mail: straldjainf@yahoo.com

The coat of arms of the Municipality of Straldzha is a shield-shaped emblem. At the top, a red horizontal band contains the word "СТРАЛДЖА" in yellow, stylized Cyrillic letters. Below this, the shield is divided into several sections: a green triangle on the left containing three yellow circles, a yellow triangle on the right containing a stylized yellow 'M' shape, and a central white section featuring a yellow face with closed eyes. The entire shield is framed by a yellow border with a leaf-like pattern.

**ОБЩИНСКА ПРОГРАМА
ЗА ОПАЗВАНЕ НА
ОКОЛНАТА СРЕДА
2014 – 2020 г.**

Общинската програма за опазване на околната среда 2014 – 2020г. е приета с Решение на Общинския съвет гр. Стралджа № 487 от Протокол № 39/11.12.2014г.

СЪДЪРЖАНИЕ:

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ.....	3
ВЪВЕДЕНИЕ.....	4
I. РАЗДЕЛ ПЪРВИ: ПРАВНА РАМКА ЗА ПОДГОТОВКА, ПРИЕМАНЕ И ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ОПООС.....	5
II. РАЗДЕЛ ВТОРИ: АНАЛИТИЧНА ЧАСТ.....	6
1. ПРИРОДО-ГЕОГРАФСКА И ТЕРИТОРИАЛНО-АДМИНИСТРАТИВНА ХАРАКТЕРИСТИКА...6	
1.1. ГЕОГРАФСКО ПОЛОЖЕНИЕ.....	6
1.2. СЪСЕДНИ ОБЩИНИ.....	7
1.3. РЕЛЕФ.....	7
1.4. КЛИМАТ.....	8
1.5. ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ.....	8
1.6. КМЕТСТВА И НАСЕЛЕНИ МЕСТА В ОБЩИНАТА.....	8
2. ДАННИ И ИНФОРМАЦИЯ, ОТНАСЯЩИ СЕ ДО ОКОЛНАТА СРЕДА.....	8
2.1. ВЪЗДУХ.....	8
2.2. ВОДИ.....	10
2.3. ОТПАДЪЦИ.....	15
2.4. ПОЧВИ И НАРУШЕНИ ТЕРЕНИ.....	20
2.5. ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ И БИОРАЗНООБРАЗИЕ.....	21
2.6. ШУМ.....	26
2.7. ЗЕЛЕНИ ПЛОЩИ В НАСЕЛЕНИТЕ МЕСТА.....	26
2.8. РАДИАЦИОННА ОБСТАНОВКА.....	27
2.9. УПРАВЛЕНСКИ ФАКТОРИ.....	27
3. ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ.....	28
4. ТЕХНИЧЕСКА ИНФРАСТРУКТУРА.....	30
5. БЮДЖЕТНО ОСИГУРЯВАНЕ.....	32
6. ДЕМОГРАФСКА ХАРАКТЕРИСТИКА.....	39
7. СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИ ФАКТОРИ.....	41
III. РАЗДЕЛ ТРЕТИ: СТРАТЕГИЧЕСКА ЧАСТ.....	43
1. АНАЛИЗ НА СИЛНИТЕ И СЛАБИТЕ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИТЕ И ЗАПЛАХИТЕ (SWOT АНАЛИЗ).....	43
2. ВИЗИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА В ОБЩИНАТА.....	45
3. ЦЕЛИ.....	45
3.1. ГЛАВНА СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ.....	46
3.2. СПЕЦИФИЧНИ СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ.....	46
3.3. ПРИОРИТЕТИ.....	47
IV. РАЗДЕЛ ЧЕТВЪРТИ: ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ.....	50
V. РАЗДЕЛ ПЕТИ ОРГАНИЗАЦИЯ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА.....	57

Списък на използваните съкращения

ГПСОВ	<i>Градска пречиствателна станция за отпадни води</i>
ДАГ	<i>Държавна агенция по горите</i>
ДГС	<i>Държавно горско стопанство</i>
ДЛС	<i>Държавно ловно стопанство</i>
ЗВ	<i>Закон за водите</i>
ЗЗТ	<i>Закон за защитените територии</i>
ЗЗШОС	<i>Закон за защита от шума в околната среда</i>
ЗЛР	<i>Закон за лечебните растения</i>
ЗМ	<i>Защитена местност</i>
ЗМДТ	<i>Закон за местните данъци и такси</i>
ЗМСМА	<i>Закон за местното самоуправление и местната администрация</i>
ЗООС	<i>Закон за опазване на околната среда</i>
ЗП	<i>Закон за почвите</i>
ЗУО	<i>Закон за управление на отпадъците</i>
ЗЧАВ	<i>Закон за чистотата на атмосферния въздух</i>
ИАОС	<i>Изпълнителна Агенция по околна среда</i>
МРРБ	<i>Министерство на регионалното развитие и благоустройството</i>
МОСВ	<i>Министерство на околната среда и водите</i>
НБ	<i>Национален бюджет</i>
НПО	<i>Неправителствени организации</i>
НСИ	<i>Национален статистически институт</i>
НСОС	<i>Националната стратегия за околна среда</i>
НПУО	<i>Национален план за управление на отпадъците</i>
ОБ	<i>Общински бюджет</i>
ОБА	<i>Общинска администрация</i>
ОЕТК	<i>Общо европейски транспортен коридор</i>
ОПОС	<i>Оперативна програма „Околна среда”</i>
ОПООС	<i>Общинска програма за опазване на околната среда</i>
ОПУО	<i>Общинска програма за управление на отпадъците</i>
ОПРР	<i>Оперативна програма „Регионално развитие”</i>
ОП ТГС	<i>Оперативна програма „Трансгранично сътрудничество”</i>
ПДК	<i>Пределно допустими концентрации</i>
ПЗ	<i>Природна забележителност</i>
ПРСР	<i>Програма за развитие на селските райони</i>
ПСОВ	<i>Пречиствателна станция за отпадни води</i>
ПСПВ	<i>Пречиствателна станция за питейни води</i>
ПУДООС	<i>Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда</i>
РЕЦ за ЦИЕ	<i>Регионален екологичен център за Централна и Източна Европа</i>
РИОСВ	<i>Регионална инспекция по опазване на околната среда и водите</i>
РЗИ	<i>Регионална здравна инспекция</i>
РДГ	<i>Регионална дирекция на горите</i>
РЦУО	<i>Регионален Център за Управление на Отпадъците</i>
РСУО	<i>Регионално сдружение за управление на отпадъците</i>

ТСБ Териториално статистическо бюро
SWOT Анализ силни слаби страни, възможности и заплахи

ВЪВЕДЕНИЕ

Приемането на актуализираната програма за опазване на околната среда в Община Стралджа се налага поради изтичането срока на действие на съществуващата. Необходимостта от подобен стратегически документ, който засяга компонентите на околната среда, не съществува само заради законовата си форма, а е нужен за да се подобри качеството на живот, да се планират действията във връзка с опазването на околната среда, да се формулират приоритетите за дадена територия и конкретните проблеми.

ОСНОВАНИЕ

Програмата е разработена в съответствие с чл.79, ал.1 от Закона за опазване на околната среда.

ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА

Програмата си поставя няколко основни цели:

- Да идентифицира и анализира проблемите в областта на околната среда на територията на общината, да установи причините и да предложи решения и действия за тяхното преодоляване;
- Да използва природните дадености на територията на общината за развитие на икономически потенциал;
- Да открие приоритетите в разглежданата област и да стикова общинските мерки с националните програми и стратегии;
- Да се предвидят основните мерки, чрез които общината следва да изпълни задълженията си и реализира правомощията си, делегирани и от нормативните актове в областта на околната среда;
- Да аргументира проектите на общината, предложени за финансиране от общински, национални и международни източници на финансиране
- Да обедини усилията на общинските органи, държавните институции, населението, НПО и предприятията на територията на общината за решаване на проблемите;
- Да използва оптимално ограничените финансови и човешки ресурси, като ги концентрира за решаване на най-приоритетните проблеми.

Местната власт, съсредоточава усилията си върху политиката за развитие на общината, като разполага с ясни цели, които са насочени основно към укрепване, усъвършенстване и развитие на условията за живот.

Програмата е динамичен и отворен документ. Тя ще бъде периодично допълвана съобразно настъпилите промени в приоритетите на общината, в националното законодателството и други фактори със стратегическо значение.

Основният използван апарат в разработката е стратегическо планиране, почиващо на SWOT анализ. При разработка на програмата са взети предвид действащото екологично законодателство, действащи стратегии, програми и планове в областта на околната среда (Национална стратегия за околна среда 2009-2018, проект на Национален план за управление на отпадъците - 2014-2020, Национална стратегия за опазване на биологичното разнообразие, Общински план за развитие на община Стралджа 2014 – 2020г., както и общински наредби и правилници, засягащи околната среда).

I. РАЗДЕЛ ПЪРВИ: ПРАВНА РАМКА ЗА ПОДГОТОВКА, ПРИЕМАНЕ И ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ОПООС

Основание на правомощията на органите на местната власт по отношение на процесите на управление на околната среда се съдържа в **Закона за местното самоуправление и местната администрация (ЗМСМА)**, в който е посочено, че местното самоуправление се изразява в правото и реалната възможност на гражданите и избраните от тях органи да решават самостоятелно всички въпроси от местно значение, които законът е предоставил в тяхна компетентност, включително в сферата на опазването на околната среда и рационалното използване на природните ресурси (чл. 17).

Специалният **Закон за опазване на околната среда (ЗООС)**, вменява на кметовете на общини функцията на компетентен орган (чл. 10, ал. 1, т. 6). Като компетентни органи по опазване на околната среда, на кметовете на общини са възложени редица задължения за управление на компонентите и факторите на околната среда на територията на общината (чл. 15, ал. 1).

Правното основание за разработване от общините на програми за опазване на околната среда (ОПООС) се съдържа в чл. 79, ал. 1 от ЗООС. Програмите се приемат от общинските съвети (ОС), по предложение на кмета на съответната община и обхващат период на изпълнение не по-малък от 3 години. ОС контролират изпълнението на ОПООС. Кметът на общината ежегодно внася в ОС отчет за изпълнението на програмата за околна среда, а при необходимост - и предложения за нейното допълване и актуализиране.

Националната стратегия за околна среда (НСОС), която се разработва за период 10 години и се приема от Народното събрание по предложение на Министерския съвет (чл. 76, ЗООС). НСОС поставя и основните цели и приоритети на национално ниво, както и посочва средствата за постигане на набелязаните цели.

В допълнение на основния национален стратегически документ в областта на околната среда, се разработват и приемат и други национални планове и програми по компоненти на околната среда и фактори, които им въздействат. (чл. 77).

ОПООС съдържат раздели, които са обособени по компоненти и фактори на околната среда и следват както разпоредбите на специалните закони по околна среда, така и другите национални планове и програми, които се приемат в отделните сектори, като въздух, води, почви, отпадъци, шум. Специалните закони предвиждат самостоятелни задължения на

общините за разработване на програми и планове за действие за опазване и устойчиво управление на съответните компоненти и намаляване или ограничаване на въздействието на някои фактори на околната среда. В повечето случаи както законите, така и подзаконовата нормативна уредба към тях уточняват по-нататък в разпоредбите си, че тези програми и планове са неразделна част от общинските програми за околна среда по чл. 79 от Закона за опазване на околната среда.

Законът за чистотата на атмосферния въздух (ЗЧАВ), предвижда създаването на програми и оперативни планове за действие с цел намаляване нивото на замърсяване на атмосферния въздух (чл. 27, ал. 1 и чл. 30, ал. 1), които са неразделна част от общинските програми за околна среда по чл. 79 от Закона за опазване на околната среда (чл. 27, ал. 2).

Съгласно **Закона за почвите (ЗП)** кметовете на общини разработват програми за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите за общината за период не по-кратък от три години (чл. 26).

Законът за управление на отпадъците (ЗУО) предвижда на национално ниво приемане на Национален план за управление на отпадъците (НПУО), (чл. 49 от ЗУО), както и задължение за общините да приемат програми за управление на отпадъците, които са интегрирана част от ОПООС.

Общински наредби в Община Стралджа

Община Стралджа е изпълнила задължението за приемане на наредба, съгласно чл. 22 от ЗУО, която определя условията и реда за изхвърлянето, събирането, включително разделното, транспортирането, претоварването, оползотворяването и обезвреждането на битови и строителни отпадъци, включително биоотпадъци, опасни битови отпадъци, масово разпространени отпадъци, на своя територия - **Наредба № 8 за управление на отпадъците на територията на Община Стралджа**, приета с решение на ОбС – Стралджа № 446 от Протокол №35/31.07.2014г.

Имайки предвид изискването на чл. 62, ал. 10 на ЗУТ е приета и **Наредба №15 за изграждане и опазване на зелената система на територията на Община Стралджа /** Приета с решение на ОбС -Стралджа № 107 от Протокол № 12/08.09.2008 г. /.

Други общински наредби, свързани с дейностите по опазване на околната среда са:

Наредба № 1 за обществения ред на територията на Община Стралджа, Приета с Решение № 320 от Протокол № 33 от 26.05.2010г., последна актуализация 2011г.

Наредба № 5 за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги, Приета с Решение № 389 от Протокол № 45/12.03.2003 г., последна актуализация 2014г.

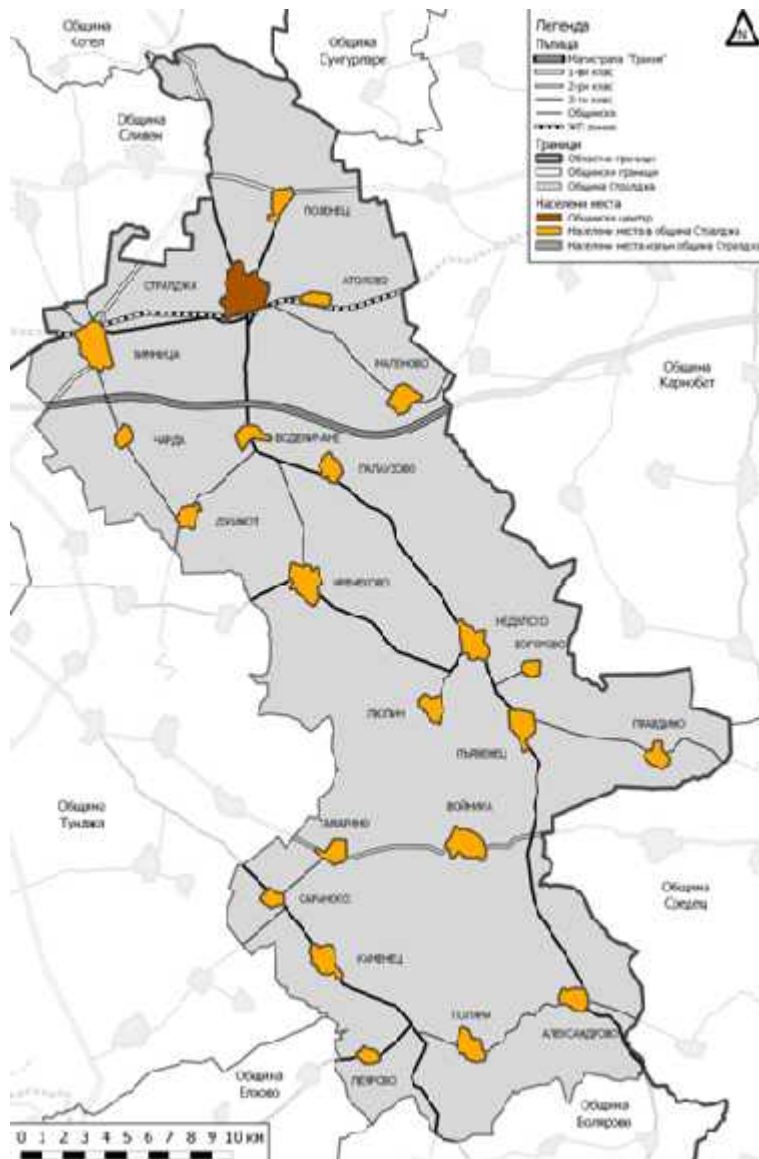
II. РАЗДЕЛ ВТОРИ: АНАЛИТИЧНА ЧАСТ

1. Природо-географска и териториално-административна характеристика

1.1. Географско положение

Община Стралджа се намира в Югоизточна България, Област Ямбол. Общинският център – гр. Стралджа – е разположен е на 23 км западно от Карнобат, на около 30 км източно от Сливен и на 23 км североизточно от областния център Ямбол и на 80 км западно от центъра на Югоизточен регион - Бургас, в източната част на Горнотракийската

низина в Тунджанската хълмиста подобласт. Общината обхваща територия 676,3 кв. км и съставлява 20,2% от територията на Ямболска област. Тя е трета по големина в рамките на област Ямбол.

1.2. Съседни общини

Административните граници на Общината са: на север - Община Котел и Община Сунгурларе; на изток - Община Карнобат и Община Средец; на юг - Община Болярово; на запад - Община Тунджа и Община Сливен.

1.3. Релеф

Територията е с разнообразен релеф, от равнинен и частично хълмист към полупланински релеф. Средната надморска височина е 205,3 м. Благоприятните условия, които предлага релефа диференцират разнообразни стопански дейности - пътната

инфраструктура, механизираното обработване на селскостопанските площи и доброто обезпечаване с хидромелиоративни съоръжения. Северните и южните части на общината, характерни с хълмисти морфоложки структури в съчетание с останалите природогеографски елементи са подходящи за развитие на краткотраен отдих.

1.4. Климат

Община Стралджа е разположена в обхвата на север от Тунджанската климатична подобласт, която има преходно-континентален климат и се определя като една от най-топлите в страната. Средногодишната температура е 12°C, като средните януарски са 0,6-1,2°C, а средните юлски 22,5-23°C. Средногодишните валежи са около 530-540 мм/м². Снежната покривка е неустойчива. Преобладаващите ветрове са от север, североизток и северозапад. Община Стралджа не попада в сеизмично-активна зона.

1.5. Полезни изкопаеми

Община Стралджа е бедна на полезни изкопаеми. Има открито находище на бяла глина североизточно от с. Атолово, която се използва за производство на керамични изделия /керемиди/ от предприятието “Керамична къща Стралджа” ЕООД. Открити са големи запаси на варовик край с. Каменец с добри експлоатационни качества за производство на хидратна вар. Варовиците имат широко разпространение при производството на цимент, вар, карбит, за облицовка на сгради и др. Съществува и полиметално находище между селата Тамарино и Люлин, но поради съкращение на отрасъла, същото е закрито.

1.6. Кметства и населени места в общината

В Община Стралджа има 22 населени места – 1 град и 21 села. Административен център на Общината е гр. Стралджа. От останалите 21 населени места 6 са села със статут на кметства /с над 250 жители, с провеждане на избори/ и 15 са села със статут на наместничества /под 250 жители, без провеждане на избори, с назначаеми кметски наместници/. Селата от общината са: Александрово, Атолово, Богорово, Воденичане, Войника, Джинот, Зимница, Иречеково, Каменец, Леярово, Лозенец, Люлин, Маленово, Недялско, Палаузово, Поляна, Правдино, Първенец, Саранско, Тамарино, Чарда.

2. Данни и информация, отнасящи се до околната среда

2.1. Въздух

Състоянието на атмосферния въздух в приземния слой до голяма степен зависи от въздействието на антропогенните фактори. Същите действат комплексно с различна степен и сфера на влияние.

На територията на Община Стралджа няма изграден пункт, като част от НАСЕМ – Подсистема “Въздух” за оценка качеството на атмосферния въздух. Това се дължи на факта, че на територията общината липсват крупни източници на замърсители. За качеството на въздуха може да се съди по наличната за гр. Ямбол информация от проведени през последните три години изследвания. Тази информация не показва системно замърсяване на въздуха, изразено с наднормени концентрации на вредни газове и прах. Регистрирани са единични случаи на превишаване на ПДК за прах, серен диоксид, азотен оксид и въглероден оксид. По данни на Националния център по околна среда и

устойчиво развитие към Министерството на околната среда, районът около и в гр. Ямбол спада към слабо замърсените въздушни райони на България. Типични замърсители на района са: въглероден оксид – CO, серен диоксид – SO₂, азотен диоксид – NO₂, сероводород – H₂S, амоняк – NH₃, въглеводороди – CmHn и прах.

Основните източници на замърсяване на атмосферния въздух са автомобилният транспорт, изгарянето на твърди горива (дърва и въглища) в битовия сектор, промишлените инсталации, както и дейности с неорганизирано изпускане на вредни вещества от кариери за добив на инертни материали, трошачно–сортировъчни инсталации, зърнобази, строителни и ремонтни площадки, неблагоустроените територии в населените места.

На територията на Община Стралджа не са ситуирани крупни обекти замърсители на атмосферния въздух. Основните точкови източници на вредни емисии са Компресорна станция «Лозенец», с. Лозенец на «Булгартрансгаз» ЕАД, база за обезвреждане на боеприпаси, с. Лозенец на «Берета трейдинг» ООД, «Керамична къща Стралджа» ЕООД и «Завод за Поливна Техника» АД гр. Стралджа. Емисиите на вредни вещества в атмосферния въздух от производствените дейности са с основна качествена характеристика: серни оксиди, азотни оксиди, въглероден оксид и диоксид, въглеводороди, прах. Емисионният мониторинг показва спазване на регламентираните норми за допустими емисии и условията на разрешителните за емисии парникови газове и плановете за мониторинг към тях. Единствено по отношение на Компресорната станция «Лозенец» през последните години не се спазват регламентираните Норми за допустими емисии по показатели въглероден диоксид и азотни оксиди, за което на дружеството е наложена санкция.

През юни 2012г., в следствие на възникнала авария в базата за обезвреждане на боеприпаси, с. Лозенец на «Берета трейдинг» ООД, бяха извършени измервания на няколко показателя за качеството на атмосферния въздух с Мобилна автоматична станция от РИОСВ – Стара Загора. Анализът и оценката на съответствието на с праговете стойности на регламентираните норми за изследваните показатели показаха липсата на превишения и нарушаване на качеството на атмосферния въздух.

Във връзка с европейската и национална политика, насочени към намаляване на емисиите от парниковите газове и пряко свързаната с този факт промяна на климата, община Стралджа е предприела мерки, свързани с повишаване на енергийната ефективност и внедряване на възобновяеми енергийни източници. Редица обществени сгради, училища, детски градини са санирани в съответствие с изискванията за енергийната ефективност. Най-много използвани от възобновяемите енергийни източници са вятърната и слънчевата енергия. Към настоящия момент общината изпълнява проект за монтиране на улично осветление с 220бр. LED лампи захранвани със слънчева енергия в четири населени места от Общината - гр. Стралджа, с. Лозенец, с. Воденичане и с. Зимница.

За подобряване качеството на въздуха е необходимо да се предприемат действия за осигуряване на нов енергиен източник за промишлеността, обществения сектор и бита. В тази връзка през 2013 г. общината разработи проект за използването на геотермалната енергия на разположените в близост до гр. Стралджа сондажи на минерални води за отопление на сградите от образователната инфраструктура на територията на гр. Стралджа. Търси се финансиране за изпълнението на проекта.

Като положителна тенденция по отношение подобряване качеството на атмосферния въздух е газификация на промишлени обекти, какъвто е «Керамична къща Стралджа» ЕООД, работещ до скоро на гориво мазут. Газопроводът, с който е захранено

предприятието преминава през гр. Стралджа и предоставя реална възможност за включване на обществени сгради и битови потребители в газопреносната мрежа, с оглед намаляване на емисиите на замърсителите от този сектор.

2.2. Води

Повърхностни води

Водите в област Ямбол принадлежат към Източнороманския район за басейново управление на водите, който включва басейните на реките Марица, Тунджа, Арда. В община Стралджа по-големите реки са Мочурица, приток на Тунджа и Мараш, която се влива в Мочурица. В Плана за управление на речните басейни / ПУРБ / в Източноромански район, р. Мочурица и притоците и са определени като Водно тяло с код BG3TU600R02. Всяко водно тяло е речен участък с еднакво екологично и химично състояние, който има важна роля при управлението на водите. В ПУРБ в Източноромански район за водните тела са подготвени конкретни програми от мерки, чрез реализацията на които трябва да се постигне добро състояние на водите.

Река Мочурица представлява ляв приток на р.Тунджа, като се влива в нея малко преди гр.Ямбол. Извират от южните склонове на Спидовска планина, западно от с.Ново село. Има дължина 85,9 км и водосборна площ 1278 км². Реката има ниски брегове, слаб наклон и тече бавно, като често се разлива. Коритото ѝ е гъсто обрасло с висока водна растителност. През 2012 - 2013г. «Напоителни системи» ЕАД извършиха почистване на коритото от с. Деветак, община Карнобат до с. Зимница, община Стралджа.

Многоводната фаза на реките Мочурица и Мараш е от ноември до април, което се отразява и на качеството на повърхностно течащите им води – през тези месеци нивото на замърсяващите вещества е по-малко в резултат на по-голямото разреждане на постъпващите отпадъчни води.

Основни замърсители на повърхностните води са битово-фекалните, отпадъчните води от животновъдството и промишлените отпадъчни води. На територията на общината няма изградени пречиствателни станции за битови отпадъчни води /ПСОВ/. Заустването на каналите и деретата става директно в открити водоеми, най-вече в реките Мараш и Мочурица. Град Стралджа и с. Зимница са най-големите източници на отпадъчни води - промишлени и битови. В река Мочурица е зауствена и градската канализация на гр. Карнобат, който също няма ПСОВ. След 2002 година почти ежегодно през летните месеци се констатира отравянето на ихтиофауната в р. Мочурица. Със заповед № РД – 970 от 28.07.2003г. на МОСВ р. Мочурица от изворите до вливането и в р. Тунджа е определена за чувствителна зона.

По-големите действащи обекти на територията на Община Стралджа - „Керамична къща Стралджа“ ЕООД, „Булгаргтрансгаз“ ЕАД, Компресорна станция „Лозенец“ и «ЗПТ» АД са с изградени и действащи локални пречиствателни съоръжения за почистване на заустваните отпадъчни води.

На територията на община Стралджа на р. Мочурица и р. Мараш няма пунктове за контролен и оперативен мониторинг. За мониторинг по биологични елементи за качество са определени 5 пункта в с. Маленово, с. Воденичане, с. Чарда, преди с. Лозенец и след с. Лозенец.

Басейнова дирекция е наложила санкции на 4 обекта: «Терра-Агро» АД, «Сън-Шайн Трейд» ООД, «Керамична къща Стралджа» ЕООД и «Инком ПВ» ООД във връзка с констатирани нарушения на условията по издадени разрешителни.

По данни на Басейнова дирекция „Източнобеломорски район“ от май 2014 година основните физико-химични показатели, по които се наблюдават отклонения, са свързани с органично замърсяване – БПК, азот амониев, азот нитратен, азот нитритен, общ азот, фосфати, общ фосфор. Както се вижда от таблицата по-долу има лека тенденция на подобряване на качеството на повърхностните води, но то остава лошо като общо състояние. Заключение е, че силното органично замърсяване е причинено от непречистени битови отпадъчни и промишлени води, което се предизвиква от отпадъчните води на гр. Карнобат и населените места след него. Подготвен е проект за изграждане на ГПСОВ на гр. Карнобат.

Табл. 1. Състояние на водно тяло „Река Мочурица и притоци“

Код	2009 г.			2010 г.			2011 г.			2012 г.			2013 г.		
	Екологично състояние	Химично състояние	Общо състояние	Екологично състояние	Химично състояние	Общо състояние	Екологично състояние	Химично състояние	Общо състояние	Екологично състояние	Химично състояние	Общо състояние	Екологично състояние	Химично състояние	Общо състояние
BG3TU600R022	Много лошо	Добро	Много лошо	Много лошо	Добро	Много лошо	Много лошо	Добро	Много лошо	Лошо	Добро	Лошо	Лошо	Добро	Лошо

Подземни води

Подземните води на територията на община Стралджа попадат в Подземно водно тяло BG3G00000NQ015 /Порови води в Неоген - Кватернер - Сливенско- Стралджанска област/, разположено в едноименната котловина. Тя е една от най-големите по площ у нас, започва от с. Бинкос на запад и стига до с. Нейчово на изток, през западната и част преминава р. Тунджа, а през източната – р. Мочурица. ПВТ има площ от 800 кв. км. Покриващите ПВТ пластове в зоната на подхранване са глинести пясъци. Водоносният хоризонт е изграден от чакъли, гравелити, пясъци, пясъчници и глини. Средна дебелина на ПВТ - 118 м, средна водопроводимост на ПВТ - 1770 м²/ден, среден коефициент на филтрация на ПВТ - 15 м/ден. Подхранване на ПВТ в Стралджанската част - инфилтриращите се валежни и речни води, потока се движи от север на юг. Среден модул на подземния отток е 3,2 л/сек/км².

МОСВ има два пункта за контролен и оперативен мониторинг на подземните водни тела в общината – при гр. Стралджа и при с. Зимница. При измерванията за 2013 година в пункт Стралджа се наблюдават значителни отклонения от стандарта по показателите хлориди (Cl⁻), сулфати (SO₄²⁻), твърдост, калций (Ca²⁺), магнезий (Mg²⁺), електропроводимост, нитратни йони (NO₃⁻) и натрий. При измерванията в пункт с. Зимница няма отклонения от стандарта, освен по показател нитратни йони (NO₃⁻). Общата оценка за химическото състояние на ПВТ за 2013г. е „лошо“.

На територията на общината се намират няколко находища на **минерални води** – в землището на гр. Стралджа, в с. Лозенец и землището му и в с. Правдино. Министерът на Министерството на околната среда и водите предостави безвъзмездно за управление и

ползване от община Стралджа за 25 – годишен срок находище на минерални води „Стралджа”, гр. Стралджа с водовземни съоръжения Сондаж № Я-2, Сондаж № Я-12, Сондаж № Я-50 и Сондаж № Р-1х. Находището е № 86 от Приложение № 2 към чл. 14, т. 2 от Закона за водите. За сондажите е изготвен доклад за оценка на експлоатационните ресурси и е издадена заповед за утвърждаването им. За Сондаж № Р-1х е издадено разрешително на Община Стралджа за водовземане от минерална вода с цел „Използване на геотермалната енергия на водата за отопление на обществени сгради”.

Табл. 2 Експлоатационни ресурси на сондажите от находище „Стралджа”

сондаж	Кота терен, м.	Q _{екс} , л/с	Кота ДВН _{доп} , м.	Температура, °С
Я - 2	148,93	1,14	148,93	40,20
Я - 12	145,64	0,33	146,74	59,20
Р – 1хг	144,46	5,64	147,51	79,00
Я - 50	145,21	0,50	145,71	61,00
		7,61		

Канализационни системи и ПСОВ

Изградената канализационна мрежа в община Стралджа е крайно недостатъчна за обслужването на всички населени места и не отговаря на изискванията за опазване на околната среда. От всички населени места с почти изградена канализационна мрежа е само село Зимница - почти 65%. В град Стралджа съществуват само няколко канализационни отклонения, които отвеждат отпадъчните води от централната градска част, училищата, детските заведения и жилищните блокове. Всички обекти в града са с локални септични ями. Функционират отделни локални пречиствателни станции за отпадни води, които обслужват „ЗПТ” АД, „Булгартрансгаз” ЕАД, компресорна станция „Лозенец” и „Керамична къща Стралджа“ ЕООД.

На територията на град Стралджа функционира покрит стоманобетонен канал за битови и дъждовни води.

Общината има изготвени два технически проекта за доизграждане на канализационните системи на гр. Стралджа и с. Зимница и строеж на ПСОВ, които са в резултат от успешно приключили проекти за техническа помощ по ОПОС. И двете населени места са с между 2 000 и 10 000 екв. ж., т.е. изграждането на пречиствателните им станции ще бъде приоритетно след като бъдат изградени ПСОВ на населените места с над 10 000 екв. ж. И за двете ПСОВ са отредени площадки. Изготвен е и технически проект за водопроводната и канализационната система, както и изграждане на ПСОВ в с. Воденичане.

Проблем за област Ямбол и респективно за община Стралджа е ниският дял на домакинствата, свързани с обществена канализация: 10,5% /табл. 1/ - за сравнение средният показател за страната е 72,5%. Огромен е процентът на домакинства без достъп до канализация (13.6%), близо 5 пъти по-голям от средния за България (2,9%). Отпадните води от канализацията се заустват директно във водните течения или деретата, поради липсата на изградена ПСОВ.

Табл. 3. Дял на домакинствата по наличие на канализация

Населено място	Дял от домакинствата с достъп до:			
	Обществена канализация	Изгребна, септична яма или др. съоръжение	Попивна яма	Няма канализация
България	72,5%	8,4%	16,2%	2,9%
Община Стралджа	10,5%	11,9%	16,3%	13,6%

Източник: НСИ - Преброяване на населението 2011

Табл. 4. Обитавани жилища по наличие на канализация

	Общо	В градовете	В селата
Обитавани жилища (брой)	4763	1710	3053
Обществена канализация	533	233	300
Изгребна, септична яма или др. съоръжение	604	393	211
Попивна яма	3007	897	2110
Няма канализация	619	187	432

Източник: НСИ - Преброяване на населението 2011

Преобладаващият тип канализация в общината е чрез попивна яма. Изключително голям е и броят на домакинствата без достъп до канализация.

Водоснабдяване на населените места

Водоснабдяването в общината се осигурява от 32 източника, намиращи се в 12 водоайни зони и 5 броя резервни водоизточника. Подаването на питейна вода се осъществява с помпени станции и гравитачно, от подземни водоизточници, попадащи в две водоснабдителни групи - "Стралджа" (в която са включени гр. Стралджа, с. Лозенец, Воденичане и с. Атолово) и "Бакаджик" (попадат селата Тамарино, Каменец, Войника и Саранско). Общата дължина на водопроводната мрежа към 2011 година, е 372 км и тя покрива 100% от населените места в общината.

Водопотреблението за битови и стопански нужди на жител от населението средно за денонощие е от 78,6 до 140 литра, като в него се включват количествата за питейно-битови нужди, обществено обслужване, промишленост и селско стопанство. Изразходваната питейна вода средно на жител в общината е 89 л/чов./ден, което е по-нисък показател от средния за страната - 102 л/чов./ден. Изразходваната питейна вода средно на жител в общината е 89 л/чов./ден, което е по-нисък показател от средния за страната - 102 л/чов./ден.

Към 2012 година голяма част от водопроводната мрежа в населените места е силно амортизирана - външните водопроводи са основно от етернитови тръби /около 78 000 м/. Те са полагани в периода 1970-1980 година. Стоманените тръби са около 3 500 м – една част са вече корозирали и често аварират. Сменени са само около 3 000 м за с. Чарда от ПС Могила с полиетиленови тръби през 2001-2002 година. Това води до огромни загуби при преноса на питейна вода - 79%.

Вътрешната водопроводна мрежа на територията на общината е 212 км.

Табл. 5. Дял от домакинствата по източник на водоснабдяване в община Стралджа

Населено място	Дял от домакинствата с достъп до:		
	Обществено водоснабдяване	Собствен водоизточник	Няма източник на вода
България	96,2%	1,3%	0,7%
Община Стралджа	86,4%	1,8%	2,3%

Източник: НСИ - Преброяване на населението 2011

Тревожни са данните за дела на обитаваните жилища в общината, които нямат източник на вода – цели 2,3%. За сравнения средният дял за страната на тези домакинства е 0,7%.

Табл. 6. Брой на обитаваните жилища по източник на водоснабдяване

	Общо	В градовете	В селата
Обитавани жилища (брой)	5 068		
Обществено водоснабдяване	4 378	1 596	2 782
Собствен водоизточник	91	2	89
Обществено водоснабдяване и собствен водоизточник	178	40	138
Няма източник на вода	116	72	44

Източник: НСИ - Преброяване на населението 2011

Друг основен проблем на водоснабдяването, освен загубите на вода, е нейното качество. Голям процент от външните водопроводи са от етернитови тръби, които са канцерогенни и вредят на човешкото здраве.

За 2013г. стандартността по микробиологични показатели на питейната вода е 94.25%.

По химични показатели стандартността е около 75%. Нестандартността се дължи на наднорменото съдържание на нитрати. Населените места, които ползват нитейни води с нитрати над нормата от 50 мг/л са Богорово – 72 мг/л, Войника – 58 мг/л, Джинот – 90 мг/л, Зимница – 101 мг/л, Иречеково – 95 мг/л, Недялско – 52 мг/л, Правдино – 67 мг/л, Първенец – 54 мг/л, Саранско – 70 мг/л и Тамарино – 54 мг/л. По становище на СЗО и

НЦООЗ към МЗ регистрираните превишения нямат здравно значение. За сравнение не са малко селищата в страната с 300 – 400 мг/л нитрати в питейните води.

Част от големите предприятия в общината имат изградени собствени водоизточници за промишлени нужди - “Керамична къща Стралджа” ЕООД, “ЗПТ” АД, както и Компресорна станция „Лозенец” на „Булгартрансгаз” ЕАД. Останалите ползват води за технологични и питейни нужди от селищните водопроводни мрежи.

2.3. Отпадъци

Отпадъците са пряк замърсител на въздуха, водите и почвата и носят непосредствен риск за здравето на човека, затова решаването на проблемите, свързани с управлението на отпадъците, се явяват едни от най-сериозните. От друга страна, голяма част от отпадъците притежават ценни суровинни качества и могат да бъдат рециклирани и отново оползотворени в производството и селското стопанство.

На територията на общината се генерират предимно **битови отпадъци**.

Количеството на събираните отпадъци се оценява косвено, по разчетен път, на база на транспортните документи. Липсата на кантари на съществуващото депо затруднява точното определяне на количествата отпадъци, постъпващи за депониране.

Количествата събрани битови отпадъци се отчитат в тонове и се определят на база отчетените автомобилни курсове.

Таблица 7. Генерирани битови отпадъци за периода 2009-2013 г.

Тип на отпадъка	2009 г.	2010 г.	2011 г.	2012 г.	2013 г.
Смесени битови отпадъци в Община Стралджа	4220	4410	4661	4098	3763,2

От таблицата по-горе става ясно, че за периода 2009 – 2011 г. се наблюдава тенденция на увеличаване количествата събрани битови отпадъци. Увеличението е поради факта, че от септември 2010 г. броят на разположените в селата контейнери тип „Бобър” беше увеличен и от 2011 г. периодът на сметоизвозване за селата от общината се променя от 30 на 20 дена. За годините 2012 и 2013, обаче, се наблюдава тенденция на намаляване на събраните битови отпадъци, което се дължи на провежданата политика в Община Стралджа относно намаляване на битовите отпадъци и не на последно място намаляващото население в някои населени места на Общината.

Таблица 8. Събрани битови отпадъци от населението за Област Ямбол – кг/чов./год.

Населено място / Година	2008	2009	2010	2011
Общо за страната	467	467	404	376
Област Ямбол	379	421	297	283
Болярово	138	201	90	94
Елхово	800	263	214	94
Стралджа	751	740	311	367

Тунджа	0	0	0	0
Ямбол	287	409	323	341

Източник: НСИ

От така представените данни става ясно, че нормата на натрупване в Община Стралджа е сред най-високите в сравнение с останалите общини в Област Ямбол. По този показател Община Стралджа е на нивото на средното за България. През 2010 г. показателят отчита съществено намаление спрямо предходните години, но за 2011 г. е регистрирано покачване до 367 кг/ж/год. От анализа на съществуващите данни и тенденциите при проучванията в страната може да бъде предположена като най-реалистична за момента норма на натрупване за периода 2012-2015 г. за население между 3000 и 25000 жители от 295,5 кг/ж/год.¹ Това означава, че е препоръчително да се предприемат мерки за намаляване нормата на натрупване в Община Стралджа.

През 2010 г., в рамките на проект „Техническа помощ за създаване на система за интегрирано управление на отпадъците в регион Ямбол (общини Ямбол, Сливен, Нова Загора, Тунджа и Стралджа)”, финансиран от ОПОС, е направен морфологичен анализ на отпадъците на Община Стралджа.

Таблица 9. Морфологичен анализ на отпадъците на Община Стралджа

фракции	%	фракции	%
храна	5.11%	стъкло	6.36%
хартия	7.59%	инертни	0.18%
картон	3.72%	метал-алуминий	0.26%
пластмаса	15.49%	метал-желязо	0.48%
текстил	8.16%	метал-други метали	0.15%
гума	0.74%	електр. оборудване	0.00%
кожа	0.05%	умрели животни	0.57%
градински	9.08%	други	41.63%
дърво	0.18%	опасни	0.24%

Отпадъците от строителна и строително-ремонтна дейност не се отделят регулярно и няма конкретни данни за количествата и състава им.

Таблица 10. Количества строителни отпадъци, приети за третиране / обезвреждане в общински съоръжения

Година	2009 г.	2010 г.	2011 г.	2012 г.	2013 г.
--------	---------	---------	---------	---------	---------

¹ Методика за определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци, 2012 г.

Строителни отпадъци	240	200	0	0	0
---------------------	-----	-----	---	---	---

От така представените данни се вижда, че за периода 2009 – 2010 г. се наблюдава намаляване на депонираните строителни отпадъци в Община Стралджа. За периода 2011 – 2013 г. резултатът е нулев, защото задължените лица са пренасочени да депонират на депо Ямбол.

Всички **производствени отпадъци** се водят на отчет пред РИОСВ - Стара Загора, която провежда и контрола по изпълнението на фирмените програми за управление на отпадъците. По данни на РИОСВ предприятията, генериращи отпадъци от производствената си дейност на територията на общината са “ЗПТ” АД – гр. Стралджа, „Керамична къща Стралджа“ ЕООД и “Винарска изба” – гр. Стралджа към “Винпром Ямбол” ЕАД – гр. Ямбол. „Керамична къща Стралджа“ ЕООД има издадено Разрешение № КР-00000065 от 2012г. за площадка № 1 /13000149/ в с. Тенево, обл. Ямбол за производствени отпадъци.

Отпадъци от опаковки

Таблица 11. Отпадъци от опаковки

	Събрани отпадъци от опаковки – общо, (т)	Рециклируеми, (т)
2011 г.	52,320	11,450
2012 г.	83,990	12,968
2013 г.	100,560	38,174

От данните в таблицата се наблюдава тенденция на увеличаване на събраните отпадъци от опаковки, както и на количествата, които са рециклируеми. Причините за тази положителна тенденция се предполага да са повишеното осъзнаване от страна на обществото за важността от разделното събиране на отпадъци, както и новата сепарираща инсталация на Екобулпак АД изградена в землището на с. Хаджидимитрово, където се очаква да бъде новото регионално депо.

Данни за **биоразградимите отпадъци** в Община Стралджа са налични от морфологичния анализ, проведен през 2010 г, представен в т. 4.1.1.

Съгласно Националната програма за прилагане на Директива 99/31/ЕС:

- 100% биоразградими са хранителните, хартиените, картонените, дървесните и градинските отпадъци;
- 20% от текстилните отпадъци;
- 25% от отпадъците от кожи

Анализът показва, че в Община Стралджа има добри предпоставки за въвеждане на разделно събиране на отпадъци с биологичен произход и съответното оползотворяване, напр. чрез компостиране – храна, хартия, картон, дърво и градински съставляват общо 25,68% от ТБО в Община Стралджа. Ако към тях се добавят органичните материали от

категория „други“ този процент може да достигне 40% от отпадъците в общината и да се определи като най-голямата по количество фракция от ТБО в Община Стралджа.

В съответствие със Закона за управление на отпадъците чл. 31 ал. 1 т. 2 – целта е най-късно до 31 декември 2020г. ограничаване на количеството депонирани биоразградими битови отпадъци до 35 на сто от общото количество на същите отпадъци, образувани в Република България през 1995г.

Таблица 12. Цели на национално ниво за ограничаване количествата на депонирани биоразградими отпадъци

	Допустими минимални стандарти на ББО - %	Допустими минимални стандарти на ББО за жител на година /базова стойност 268 кг/ж/г./
2010 г.	75	224
2013 г.	50	152
2020 г.	35	109

Източник: Ръководство за управление на био-отпадъците в България, МОСВ, 2011

Наредбата за разделно събиране на биоотпадъците изисква да се осигури съвместното постигане на следните регионални цели за разделното събиране и оползотворяване на битовите биоотпадъци:

- до 31 декември 2016 г. - не по-малко от 25 на сто от количеството на битовите биоотпадъци, образувани през 2014 г.
- до 31 декември 2020 г. - не по-малко от 50 на сто от количеството на битовите биоотпадъци, образувани през 2014 г.
- до 31 декември 2025 г. - не по-малко от 70 на сто от количеството на битовите биоотпадъци, образувани през 2014 г.

Община Стралджа депонира отпадъците си на депо за неопасни отпадъци находящо се в землището на гр. Стралджа, местност „Дружба”, ПИ с идентификатор 69660.420.1. Площта на депото е 56 620,20 кв. Капацитетът му е изчерпан, но експлоатацията му ще продължи до изграждането на регионално депо в с. Хаджидимитрово.

Бъдещото **регионално депо** за битови отпадъци се намира в землищата на селата Дражево и Хаджи Димитрово, община «Тунджа». Към момента депото функционира като общинско депо на община Ямбол.

Община Стралджа, съвместно с общините Ямбол /в качеството ѝ на водеща община/, Сливен, Тунджа и Нова Загора кандидатства за финансиране по Оперативна програма „Околна среда 2007 – 2013г.“, Приоритетна ос 2 „Подобряване и развитие на инфраструктурата за третиране на отпадъци”, процедура BG161PO005/10/2.10/07/22 „Изграждане на регионални системи за управление на отпадъците в региони: Борово (Бяла, област Русе), Варна, Велико Търново, Габрово, Добрич, Костенец (Самоков), Левски (Никопол), Луковит, Панагюрище, Плевен, Разлог, Стара Загора и Ямбол”. Проектното

предложение беше одобрено и на 17.10.2012г. се сключи договор за безвъзмездна финансова помощ за изпълнението на проект „Изграждане на регионална система за управление на отпадъците в регион Ямбол – Първа фаза“.

Съгласно одобреното проектно предложение „Изграждане на регионална система за управление на отпадъците в регион Ямбол – Първа фаза“, на финансиране подлежат изграждане на клетка 1 на регионалното депо, подготовка за реализацията на следващия етап за изграждане на сепарираща и компостираща инсталации, както и проектиране и изпълнение на техническата рекултивация на съществуващи депа на общини Ямбол, Сливен, Нова Загора и Стралджа. Проектът предвижда регионалната система да бъде изградена на две фази, като обхвата ѝ ще бъде както следва:

Първа фаза: Изграждане на клетка 1 за депониране на отпадъци и сключване на споразумение с Организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки за предварително третиране на отпадъка на общините от „регион Ямбол“- общини Ямбол, Сливен, Нова Загора, Тунджа и Стралджа.

Втора фаза: Изграждане на инсталация за механично и биологично третиране с производство на RDF; център за рециклиране за временно съхранение на опасни отпадъци от домакинствата; изграждане на инсталация за компостиране на зелени отпадъци и въвеждане на домашно компостиране; изграждане на инсталация за рециклиране на строителни отпадъци и клетка за обезвреждането им; изграждане на клетки 2, 3 и 4 за депониране на отпадъците; разширяване обхвата на разделното събиране на хартия, пластмаси, стъкло и метали.

Организираното сметосъбиране и сметоизвозване обхваща 100 % от населените места в общината. Районите и честотата за организираното сметосъбиране и сметоизвозване ежегодно се определят със заповед на Кмета на общината. За 2014г. обслужването на съдовете за битови отпадъци в гр. Стралджа и селата Зимница и Лозенец се извършва два пъти месечно, а в останалите населени места 1,5 пъти месечно.

В Община Стралджа е разработена **система за разделното събиране, рециклиране и оползотворяване на отпадъците от опаковки** от домакинствата, търговските и обществените обекти и промишлеността. Системата за разделно събиране обхваща общинския център – гр.Стралджа, с. Зимница, с. Лозенец и с. Чарда. На територията на Общината са разположени 67 броя жълти контейнери тип „Бобър“ за хартия, пластмаса и метал и 35 броя зелени контейнери тип „Иглу“ за стъкло. За извършване на дейности по разделно събиране на отпадъци от опаковки Община Стралджа има сключен договор с Национална организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки „Екобулпак“ АД.

Въпреки, че системата за организирано сметосъбиране и сметоизвозване е обхванала всички населени места в общината, все още в покрайнините на почти всички населени места се формират **нерегламентирани замърсявания**, които периодично се почистват. Тези замърсявания са с битови, градински, селскостопански и строителни отпадъци. Обикновено отпадъците се изхвърлят от граждани или фирми, живеещи в близост до терени, които вече са замърсени. Поради високата цена на транспортните услуги у нас, видовете отпадъци като тези от строително-ремонтна дейност, от растителна дейност и други, които гражданите са задължени нормативно сами да извозват на депото, след заплащане на съответната такса, обикновено се изхвърлят някъде в околоселищните райони.

Нерегламентираните замърсявания нарушават ландшафта, замърсяват почвите, повърхностните и подземните води и представляват източник на зарази и неприятни миризми.

В Община Стралджа има издадени разрешителни на две фирми-оператори на **площадки за събиране на отпадъци от черни и цветни метали**. Това са „Промислени суровини” ЕООД с разрешително № 00-ДО-228-04 от 21.06.2012г. и „ДЖИ ЕС” ЕООД – гр. Ямбол – разрешително № 13-ДО-435-00 от 15.01.2013 г.

2.4. Почви и нарушени терени

По отношение на почвеното – географско райониране на България /по Нинов, 1997 и 2002 г./, територията на общината попада в Балканско – Средиземноморска почвена подобласт, която е част от Средиземноморската област. В границите на тази подобласт, основният почвен тип на равнинните части и планинските склонове са най-вече лесивираните канеловидни и канелените почви. В котловинната част на Стралджанското поле са разпространени смолниците и черноземсмолници. По поречието на реките се срещат алувиално – ливадни почви и солончаки. Почвеното разнообразие на този район е благоприятно за отглеждането на редица земеделски култури: лозя, тютюн, зърнени култури, овощия, зеленчуци и др.

През последните години се налага тенденция за намаляване замърсяването на земите и почвите. Основни източници на замърсяване на почвите са промишлените предприятия, автомобилният транспорт, използваните химически средства, битовите отпадъци. Поради стагнацията в селскостопанския сектор, замърсяването на почвите с пестициди през последните години значително е намаляло.

РИОСВ – Стара Загора извършва контрол на качеството на почвите по отношение на ерозия, киселяване и засоляване. Ерозирали почви на територията на общината няма. Системният мониторинг за промени в киселинно-алкалните свойства на почвите установи киселини почви в района на с. Иречеково.

При с. Палаузово има пункт на мрежата за мониторинг за замърсяване на почвата с тежки метали и металоиди, но през 2011 и 2012 година не е провеждан мониторинг на този пункт. В района на Стралджа не са констатирани нарушения за замърсяване на почвите над МДК с тежки метали, металоиди и устойчиви органични вещества (пестициди. Също така органохлорните пестициди, полихлорираните бифенили и полицикличните ароматни въглеводороди са в граници много под ПДК.).

Ежегодно се осъществява мониторинг на почвите за засолявания. На територията на община Стралджа пунктът се намира южно от селищните граници на гр. Стралджа. Анализните резултати за 2012 и 2013 година показват, че почвите се определят като слабо солонцовати до солонци. В състава на солите преобладават хидрокарбонатите и сулфатите на натрия.

Както навсякъде в страната, така и в общината има увредени почви в резултат на опожаряване на стърнищата.

В резултат на добивни дейности има и физически нарушени почви. На територията на община Стралджа са разположени следните кариери:

- Находище ”Конак Тарла” в землището на гр. Стралджа, с площ 105 503 дка - добив на подземни богатства - строителни материали /глини/, държавна концесия.

- Находище "Блатото" в землището на с. Лозенец, с площ 308 904 дка - добив на подземни богатства – строителни материали /глини/, държавна концесия
- Находище "Кояджика" в землището на с. Палаузово, с площ 203 694 м². - добив на подземни богатства - строителни материали /трахити/, държавна концесия.
- Находище "Каменец" в землището на с. Каменец, с площ 0,568 км². - добив на подземни богатства - строителни материали / мрамори и мраморизирани варовици /, държавна концесия.
- Находище "Иречеково" в землището на с. Иречеково, с площ 413 дка - добив на подземни богатства - строителни материали /трахибазалти/, държавна концесия.
- Общинска концесия за добив за строителни материали /варовици за добив на негасена вар /, с площ 118 651 м², в землището на с. Каменец.

Общо нарушените терени от добивната промишленост, които се нуждаят от рекултивация са 290,397 дка.

Проблем с продуктите за растителна защита (ПРЗ) с изтекъл срок на годност и с неизвестен произход на територията на общината към август 2013 година не е налице. Всички събрани през годините количества пестициди са безопасно съхранени и експортирани в склад в с. Меден кладенец, община „Тунджа“.

2.5. Защитени територии и биоразнообразие

Гори

Община Стралджа попада в тракийската горско-растителна област с преобладаващи иглолистни и широколистни гори и нискостеблена растителност. Горите на територията на общината са 13.24% от общата територия или 89580 дка, като са разположени по южните склонове на Стара планина, Бакаджиците и по северозападните разклонения на Странджа планина, в землищата на гр. Стралджа, с. Каменец, с. Войника, с. Лозенец и с. Поляна. Преобладават гори за реконструкция – 31 595 дка, издънкови гори – 17 782 дка, иглолистни гори – 14 668 дка, широколистни гори – 1 861 дка, нискостеблени гори – 6 505 дка и др. В миналото, на територията на общината горите са били тракийски смесени термофилни дъбови гори, но в следствие са били унищожени и заети от селскостопански площи. Ландшафтните райони /по Петров, 1982/, които се наблюдават на тази територия са предимно нископланинските субколхидски гори и ксерофитно – храстови гори, които са частично земеделски усвоени. Преобладаващите гори са от космат дъб, цер, благуи и виргилиев дъб. Тези гори заемат предимно терени с плитки почви. Видовото разнообразие в горите се допълва от бял и черен бор, акация, орех, полски бряст, полски ясен, келяв габър, тополи, червен дъб, зимен дъб, мъждрян, клен, сребролистна липа, американски ясен и гледичия. Средната възраст на горите е 44 години.

Общата площ на общинския горски фонд е 2 762,5 ха, от които:

- Горски територии със стопански функции - 1 528,2 ха,
- Горски територии със защитни функции – 61,2 ха,
 - защита на ерозирани горски земи - 27,3 ха,
 - полезащитни горски пояси - 19,1 ха,
 - защитна ивица газопровод - 14,8 ха,
- Горски територии със специални функции

- зелени зони – 182,5 ха,
- територии, включени в границите на защитени зони – част от Европейската екологична мрежа „Натура 2000“

✓ 33 BG0000402 „Бакаджиците“ – 17,7 ха

✓ 33 BG0000513 „Войнишки Бакаджик“ – 836,6 ха

През следващото десетилетие е предвидено залесяване върху площ от 42,6 ха.

в землищата на гр. Стралджа, с. Каменец, с. Войника се използва за дърводобив. За периода 2004 – 2012г., в горските територии са добити общо 2 177 м³ строителна дървесина и 15 216 м³ пространствени дърва за огрев за нуждите на жителите на общината.

За рекреационни цели се използват горите в местността „Мараш“ в полите на Стара планина, където има туристически маршрути, заслони, както и действаща хижа – хижа „Люляк“. Във Войнишкия Бакаджик през 2012г., с финансиране по трансграничен проект беше извършен основен ремонт на съществуващата там хижа „Инджови извори“. С цел популяризиране на местното биоразнообразие, в района бяха изградени две еко пътеки с места за краткотраен отдих, едно място за пикник, две платформи за наблюдение на птици и бозайници

Биоразнообразие, защитени видове растения и животни

Според биогеографското райониране на България община Стралджа попада в Среднобългарски район, подрайон на Тунджанската хълмиста низина.

Във фитогеографско отношение районът се отнася към Македоно-тракийската провинция. Характеризира се с разнообразна **растителност**, която е част от фитогенофонда на страната ни. Тук се срещат едновременно средноевропейски и средиземноморски видове.

Стара планина, като фитоклиматична бариера, препятства проникването на топлолюбивата флора на север от нея и на по-студоустойчивата флора на юг от нея.

Малката надморска височина, преходноконтиненталният климат и плодородните черноземни смолници благоприятстват естественото разпространение само на широколистната растителност. Разпространени са ксеротермни екосистеми, формирани от цер, благун, горун, келяв габър, явор, полски клен, драка, глог, върба, дива круша и др.

Голямо е разнообразието на билки, гъби и тревна растителност. Преобладават представители от семействата лютикови, кисели треви, житни, бобови, сеникоцветни, сложноцветни, кръстоцветни и др.

Табл. 13. Застрашени растителни видове, включени в Червена книга на Р. България /2011г. /

Вид, българско наименование	Вид, българско наименование	Статут
Бесарабско глухарче	Taraxacum bessarabicum	<i>Застрашен</i>
Гмелинова гърлица	Limonium gmelini	<i>Застрашен</i>
Гола копривка	Celtis glabrata	<i>Застрашен, Терциерен реликт</i>
Грудков здравец	Geranium tuberosum	<i>Застрашен</i>

Елвезиево кокиче	<i>Galanthus elwesii</i>	<i>Застрашен, Защитен вид</i>
Източна тамянка	<i>Ferula orientalis</i>	<i>Критично застрашен, Защитен вид</i>
Кримско зарасличе	<i>Symphytum tauricum</i>	<i>Застрашен</i>
Небодлива метличина	<i>Centaurea inermis</i>	<i>Уязвим, Български ендемит, Защитен вид</i>
Редкоцветен живовлек	<i>Plantago tenuiflora</i>	<i>Застрашен</i>
Сиво великденче	<i>Veronica glauca</i>	<i>Критично застрашен, Балкански ендемит, Защитен вид</i>
Стоянова дрипавка	<i>Crepis stojanovii</i>	<i>Критично застрашен, Балкански субендемит, Защитен вид</i>
Стрибърнова ведрица	<i>Fritillaria stribnyi</i>	<i>Критично застрашен, Балкански ендемит, Защитен вид</i>
Тракийски клин	<i>Astragalus thracica</i>	<i>Уязвим, Балкански ендемит, Защитен вид</i>
Ферулов прангос	<i>Prangos ferulacea</i>	<i>Застрашен, Защитен вид</i>
Чуждоземен шпорец	<i>Delphinium peregrinum</i>	<i>Застрашен</i>

В подрайон Тунджанска хълмиста низина преобладават средноевропейски **животински видове**, характерни за широколистния пояс, но се срещат и голям брой средиземноморски и преходно средиземноморски видове. Разпространението на животинските видове е свързано и с особеностите на релефа, който обуславя различни растителни пояси, обитавани от различни фаунистични комплекси.

Бозайната фауна е представена основно от степни и обитаващи откритите пространства и агроландшафти видове. Голяма част от тях са активни през нощта, а през деня са скрити в подземни убежища, гъсти треви или храсти. За Тунджанска хълмиста низина най-характерни са европейска къртица (*Talpa europaea*), източноевропейски (белогръд) таралеж (*Eginaceus concolor*), белокоземна белозъбка (*Crocidura leucodon*), малка белозъбка (*Crocidura suaveolens*), обикновена кафявозъбка (*Sorex araneus*), обикновена полевка (*Microtus arvalis*), сляпо куче (*Spalax leucodon*), европейски лалугер (*Spermophilus citellus*) и полска мишка (*Apodemus agrarius*). Широко разпространен е и европейският див заек (*Lepus europaeus*).

От хищните видове по разпространени са язовец (*Meles meles*), черен пор (*Putorius putorius*), лисица (*Vulpes vulpes*), чакал (*Canis mesomelas*), невестулка (*Mustela nivalis*), видра (*Lutra lutra*) и пъстър пор. Представителите на копитните дива свиня (*Sus scrofa*) и сърна (*Capreolus capreolus*) са по-редки и обитават заетите с естествени гори и храсталаци площи.

За мочурливите места са характерни водният плъх (*Arvicola terrestris*) и малката водна земеровка (*Neomys anomalus*).

В орнитологично отношение важни местообитания има във водосбора на р. Мочурица и Стралджанското блато, които са характерени с разнообразието от водолубиви птици и в западната част на общината 18 километровата верига от възвишения известна като Бакаджиците в която намират благоприятни обитания голяма част от птиците, които обитават пояса на широколистните гори и храсталаците, с малки полянки между тях. През територията на общината преминава един от основните пътища за миграция на прелетните птици - *Via pontica*. Разнообразието сред птиците е голямо. Срещат се: кълвачи / разред *Piciformes* /, поен дрозд / *Turdus philomelos* /, пъдпъдък / *Coturnix coturnix* /, яребица / *Arborophila gingica* /, тракийски кеклик / *Alectoris chukar* /, къдроглав пеликан / *Pelecanus crispus* /, малък корморан / *Phalacrocorax pygmeus* /, сем. Бекасови / *Scolopacidae* /, малка бяла чапла / *Egretta garzetta* /, голяма бяла чапла / *Ardea alba* /, дропла / *Otis tarda* /, малък воден бик / *Ixobrychus minutus* /, голям воден бик / *Botaurus stellaris* /, соколи / *Falco* /, ястреби / *Accipiter* /, черна каня / *Milvus migrans* /, обикновен мишелов / *Buteo buteo* /, бухал / *Bubo Bubo* /, горска ушата сова / *Asio otus* /, домашна кукумявка / *Athene noctua* /, сива врана / *Corvus cornix* /, сврака / *Pica pica* /, сойка / *Garrulus glandarius* /, кукувица / *Cuculus canorus* /, кос / *Turdus merula* /, синигери / *Parus* /, речен дъждосвирец / *Charadrius dubius* /, осояд / *Pernis apivorus* /, пчелояд / *Merops apiaster* /, ливаден дърдавец / *Crex crex* /, полска чучулига / *Alauda arvensis* /, горска чучулига / *Lullula arborea* /, качулата чучулига / *Galerida cristata* / гълъб / *Columba livia* /, гривяк / *Columba palumbus* /, гургулица / *Streptopelia turtur* /, селска лястовица / *Hirundo rustica* /, градска лястовица / *Delichon urbicum* / и др.

Храсталаците и сухите тревисти пространства са естествени обитания на влечугите: смок мишкар (*Zamenbis longissimus*), смокът стрелец (*Dolichophis caspius*), шипобедрената (*Testudo graeca*) и шипоопашатата костенурка (*Testudo ehrmanni*), които поради преобладаването на обработваеми земи са доста редки, гущерите (*Sauria*) от семейство (*Lacertidae*) същински гущери, представени от ливадния гущер (*Lacerta agilis*), ивичестия гущер (*Lacerta trilineata*), зеления гущер (*Lacerta viridis*) и жълтокоремника (*Ophisaurus apodus*).

Мочурливите места на изток от гр. Стралджа, бавно течащите и стоящи водоеми са основните места за представителите на Земноводните (*Amphibia*).

Една част от бозайниците и птиците са ловни обекти, но на територията на община Стралджа се срещат и много от животинските видове, които са включени в приложенията на Закона за биологичното разнообразие и защитени на територията на страната.

Някои от тях се срещат случайно, други като повечето от птиците редовно по време на миграции и зимуване, а за трети територията на общината е едно от малкото места в България, където са намерили благоприятни условия и се размножават успешно.

Малката надморска височина, преходноконтиненталният климат и плодородните почви благоприятстват естественото разпространение на **лечебните растения**, които заемат значителен и важен дял от флората на Стралджанския регион. В равнинната част, около и в обработваемите площи, могат да се събират добри количества от лайка, жълт и червен кантарион, коприва, бабини зъби /трабузан/ синя жлъчка, широколист и теснолист жиловлек, черен и нисък бърз /бързак/, ветрогон, водно пипериче, врабчови чревца, вратига, върбинка, глухарче, девисил, дяволска уста, еньовче, лепка, овчарска торбичка, паричка, пача трева, пелин, петопръстик, пирей, трясот, репей, синя метличина, мак, слез и др.

Хълмистите части на Стралджанския район са богати на плод от червен глог, драка, къпина, шипка, гръмотрън, стръкове и листа от подбел, червено подъбиче, бял равнец, девесил и много други. С решение на общински съвет Стралджа е одобрена тарифа за таксите на страничните ползвания и страничните горски продукти, добити от общинския горски фонд.

Описание на основните видове лечебни растения, местоположението на естествените им находища и приложението им са описани в *Приложение 1*.

Лечебните растения в естествените им находища се опазват от увреждане или унищожаване с цел осигуряване на устойчивото им ползване като част от естествения растителен генетичен фонд със сегашна или бъдеща ценност. Опазването на лечебните растения е система от мерки и дейности, целящи запазването на биологичното им разнообразие и на техните ресурси. Опазването включва поддържането и съхраняване на екосистемите, съдържащи лечебни растения, на естествените им местообитания, както и поддържането и възстановяването на жизнеспособни популации на видовете.

Защитени територии

В землището на с. Палаузово съществува защитена местност “Блатото”. Обявена е за такава със Заповед № 1938/03.007.1970 на МГГП, с площ 16 ха, Държавен поземлен фонд. Обявена е с цел опазване на естественото находище на блатно кокиче (*Leucojum aestivum* L.). Видът е включен в Приложение № 4 на Закона за биологичното разнообразие и е под специален режим на опазване и ползване, който се регламентира със Заповед №РД 521/22.04.2005 г. на МОСВ. На 12.10.2012г. находището е отдадено на концесия на „Фито Палаузово” АД за срок от 20 години.

На територията на общината има 7 защитени зони по Natura 2000.

Табл. 14. Защитени зони по Natura 2000

Защитена зона	Наименование	Площ	Година на обявяване	Директива по която са индетифицирани
BG 0002028	„Комплекс Стралджа”	28,718.20 дка	Заповед на министъра на МОСВ № РД-550/05.09.2008г.	Директива 79/409/ЕЕС (за птиците)
BG 0000205	„Стралджа”	8,820.20 дка	Решение на МС № 122/02.03.2007г.	Директива 92/43/ЕЕС (за местообитанията)
BG 0000198	„Средецка река”	7,077.80 дка	Решение на МС № 122/02.03.2007г.	Директива 92/43/ЕЕС (за местообитанията)

Защитена зона	Наименование	Площ	Година на обявяване	Директива по която са идентифицирани
BG 0000196	„Река Мочурица”	69,105.70 дка	Решение на МС № 122/02.03.2007г.	Директива 92/43/ЕЕС (за местообитанията)
BG 0000402	„Бакаджиците”	45,048.70 дка	Решение на МС № 122/02.03.2007г.	Директива 92/43/ЕЕС (за местообитанията)
BG 0000513	„Войнишки Бакаджик”	11,389.40 дка	Решение на МС № 122/02.03.2007г.	Директива 92/43/ЕЕС (за местообитанията)
BG 0000420	„Гребенец”	98,845,30	Решение на МС № 122/02.03.2007г.	Директива 92/43/ЕЕС (за местообитанията)

2.6. Шум

Шумът е един от най-разпространените и агресивни замърсители на околната среда. Проблемът с шумовото замърсяване на околната среда става все по-голям, особено за големите градове. Източниците на шум могат да бъдат обособени в две основни групи - промишлен и транспортен.

Конкретно за община Стралджа източници на шум се явяват ЖП и автотранспорта. Промислените предприятия на града са изнесени в южната част и производството им е такова, че не натоварват шумово околната среда. През територията на 18 населени места от общината преминават пътища от III клас. По застроителния план на град Стралджа е предвидено изграждане на обходен път в западната част. Железопътният транспорт създава проблеми за гр. Стралджа и с. Зимница. Железопътната линия София - Бургас преминава през двете населени места, а жилищните сгради са разположени в сервитут от 50 м.

Мониторинг на транспортния шум не се извършва на територията на общината. За подобряване на акустичното състояние на общината могат да се проведат различни мероприятия - извършване на ремонт на пътища и линейно засаждане на дървета по протежение на основните пътни артерии.

2.7. Зелени площи в населените места

В общинския център има два парка – парк «Младост» и парк «Южен», които през 2013г. бяха основно реконструирани и възобновени. В почти всички останали населени

места също има малки паркове, но само малка част от тях се поддържат и са в добро състояние.

2.8. Радиационна обстановка и влияние от нейонизиращи лъчения

РИОСВ – Стара Загора измерва радиационния гама – фон един път годишно като мощност на еквивалентната доза и стойностите му са в интервала от 0,14 до 0,24 микросиверта на час т. е. през годините досега не са констатирани значими промени в стойностите.

2.9. Управленски фактори

В структурата на общинска администрация няма обособен отдел по опазване на околната среда (ООС). Опазването на околната среда е направление към отдел „Териториално селищно устройство и екология“. По проблеми на ООС работят трима специалисти: главен експерт „Екология“, ст. специалист, отдел ТСУЕ и гл. специалист, отдел ТСУЕ. Докладването се насочва към намалник отдел «ТСУЕ» и ресорния Заместник кмет.

Общинската комисия по смисъла на ЗМСМА, отговорна за решаване на проблемите свързани с опазване на околната среда е Комисията по устройство на територията и евроинтеграция.

Контролно звено в рамките на общината се състои от трима специалисти, които контролират изпълнението на Общинските наредби в сферата. По населени места контролни правомощия имат и кметовете и кметските наместници.

Местната нормативна уредба, имаща отношение към опазване на околната среда включва следните програми и документи:

- Програма за управление на отпадъците за периода 2014г. – 2020г. на Община Стралджа,
- Наредба № 1 за обществения ред на територията на Община Стралджа – последна актуализация – 2011 г.,
- Наредба № 5 за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги – последна актуализация – 2013 г.,
Наредба № 8 за управление на отпадъците на територията на Община Стралджа– 2014 г.,
- Наредба № 15 за изграждане и опазване на зелената система на територията на Община Стралджа – 2008г.

Община Стралджа, съвместно с общините Ямбол, Сливен, Тунджа и Нова Загора изпълнява проект „Изграждане на регионална система за управление на отпадъците в регион Ямбол – Първа фаза“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2007 – 2013г.“, Приоритетна ос 2 „Подобряване и развитие на инфраструктурата за третиране на отпадъци“. На финансиране от проекта подлежат изграждане на клетка 1 на регионалното депо, подготовка за реализацията на следващия етап за изграждане на сепарираща и компостираща инсталации, както и проектиране и изпълнение на техническата рекултивация на съществуващи депа на общини Ямбол, Сливен, Нова Загора и Стралджа.

За **информирание на обществеността** относно въпросите , свързани с опазване на околната среда се използват различни подходи – публикуване на информация в сайта на общината и в местния вестник «Стралджански новини», провеждане на информационни кампании, използване на възможностите, които осигуряват различни тематични проекти. От 2013г. започна изпълнението на партньорския с Община Кавакли, Турция проект «За по-добър живот», финансиран по Програмата за трансгранично сътрудничество България – Турция. Част от дейностите по проекта са обучение на ученици по теми, свързани с опазване на околната среда, провеждане на ученически конкурс на тема «Моята зелена идея», провеждане на кампания за събиране на батерии, провеждане на информационни срещи с гражданите на общината, изработване и разпространение на брошури за различните потоци отпадъци. Общината ежегодно участва в организираната от bTV кампания „Да изчистим България за един ден“.

Услугите, които общината предоставя, свързани с опазване на околната среда са само в сферата на управление на отпадъците и на озеленяване и чистота в населените места.

Дейностите по събиране и транспортиране на битовите отпадъци за всички населени места са възложени след проведена обществена поръчка на «БКС- Христо Нанев» ЕООД, притежаваща нужното за целта разрешително по чл. 37 от ЗУО. Населените места се обслужват от 1 бр. контейнеровоз «Газ 53» , 1 бр. сметосъбирачна машина „Щаер 1231”, 1 бр. сметосъбираща машина тип «МАН» , 1 бр. булдозер, 1 бр. ескаватор и 1 бр. камион самосвал «Шкода».

За събирането на битовите отпадъци към юни 2014 г. са осигурени както следва:

- 55 бр. контейнери тип 4 m³;
- 466 бр. контейнери тип „Бобър“ -1,1 m³;
- 410 бр. пластмасови кофи 0,24 m³ ;
- 1 555 бр. кофи тип „Мева” 0,11 m³;

Изгорените или механично увредени съдове се подменят с налични оборотни такива веднага след установяване на повредата. Контейнерите в общината се поддържат в добро състояние. Постепенно с амортизация на контейнерите от 4 m³ се предвижда те да се подменят с индивидуални съдове и с контейнери тип „Бобър”.

От 2013г. на територията на общината функционира Общинско социално предприятие за озеленяване и благоустройство, което изпълнява съответните функции.

3. Икономическо развитие

Сравнителният анализ на ключови **икономическите тенденции** в периода 2008-2012 г. показва стабилен ръст на общинската икономика. Само за период от 5 години почти всички показатели бележат растеж от над 50%. Данните за броя на нефинансовите предприятия показват ръст от 37%, което в абсолютни стойности представлява възникването на нови 102 фирми или 20 средногодишно. Тези стойности са по-високи от същите на областно ниво, което показва, че общинските предприятия са по-„жизнени” от тези в област Ямбол като цяло. Стойността на ДМА също се увеличава отчетливо – с над 171 % за разглеждания период, което показва едни сериозни инвестиции в наличните предприятия. За разглеждания период над 50% е нараснала стойността на произведената продукция, приходите от икономическите дейности, както и нетните приходи от продажби.

Структуроопределящите отрасли на местната икономика са: селско стопанство, хранително-вкусова промишленост, керамична промишленост, производство на строителни материали, металообработване, мебелна промишленост. Местните ресурси не се използват пълноценно и не са достатъчно обвързани с производството. Има добра обезпеченост от местни суровини в областта на керамичното производство, производството на строителни материали /вар, облицован камък/ и в преработката на зърнени култури, зеленчуци и плодове. Големи резерви има в оранжерийното производство на базата на термалните води.

В общината като селскостопански район се обуславя развитието на хранително-вкусовата промишленост. Развива се главно мелничарството, хлебопроизводството, производство на безалкохолни напитки. На територията на общината работят успешно над 10 фирми за производство на хляб и мелничарската промишленост.

Добри условия и перспектива има в развитието на керамичната промишленост, поради наличие на подходящи глинени запаси. Заводът на **“КЕРЕМИЧНА КЪЩА Стралджа”** ЕООД изцяло е оборудван с машини и технологична екипировка от водещите световни производители MORANDO и CERIC с капацитет на производство 44 милиона керемиди годишно. Находищата на глина се намират на 12 км. от производствената площадка, залежите на глината надхвърлят 5 млн.куб.м, като състава е уникален с високо съдържание на желязо, без примеси на варовици, висока пластичност и чистота от вредни примеси. Дружеството планира да увеличи инвестициите си и да изгради нов завод за тухли и облицовъчна керамика. Заводът е газифициран.

“Завод за Профилни Тръби”АД (ЗПТ АД), гр. Стралджа. Фирмата разполага със съвременни машини и съоръжения разположени в двата основни цеха – “Тръбопроизводство” и “Поцинковане”. След приватизацията на дружеството през 1999 г. са направени големи инвестиции за обновяване на производствената номенклатура и изграждане на закрити складове за готова продукция. Усвоено е производството на електрозаварени затворени профили, тръби и шини за крайпътна ограда /мантинели/.

Освен тези най-големи производствени мощности на територията на общината функционират и следните по-малки:

„Винпром Ямбол” ЕАД – производство на алкохолни напитки;
“АРС мебел” - гр. Стралджа – производство на мебели;
“Тракия Табак” - гр. Стралджа – отглеждане и сушене на тютюн;
ЕТ „Тодор Стайков” – гр. Ямбол – отглеждане и сушене на тютюн
ЕТ “ Антон Андонов” - гр. Стралджа - производство на хляб и тестени изделия;
ЕТ “Антон Бачков” - гр. Пловдив – фуражен цех;
“Компресорна станция” - с. Лозенец – газоразпределение;
“Градус” - гр. Стралджа - отглеждане на кокошки носачки и бройлери;
“Мелница – П.Жеков” - с. Зимница – производство на брашно;
“Царевин” - с. Зимница – производство на царевично брашно;
“Градус 1”ООД - с. Зимница – отглеждане на кокошки носачки и бройлери;
ЕТ “СПАС – Сюлейман Джамбаз” - с. Зимница - отглеждане и сушене на тютюн,
зеленчукопроизводство

„Варовик Комерс” ЕООД - с. Каменец – производство на негасена вар.

Селското стопанство е застъпено във всички населени места на общината. Този отрасъл е важен източник на доходи в населените места и поддържа част от промишлената функция на общината най-вече хранително-вкусовата промишленост. Производството на продукция бележи устойчив темп на растеж и се увеличават генерираните приходи от

дейностите в сектора. Природо-климатичните условия в региона благоприятстват производството на зърнено-житни, технически и фуражни култури. Приоритетно място в растениевъдството заемат пшеницата, ечемикът и слънчогледа. Сравнително малък е дялът на зеленчуците въпреки наличие на голям дял на поливните територии – 51 008 дка или 11.67% от обработваемата земя. Наблюдава се увеличаване на площите, засети със зеленчуци и тютюн (над 150%). Увеличението е проява на динамична пазарна конюнктура, а не начало на трайна тенденция. Стратегическо значение за отрасъла имат планираните, но още нереализирани нови площи с лозя и овощни насаждения (по 2000 дка). Животновъдството в общината се развива главно в личния сектор, причина за което е високата безработица в региона и установените традиции. От район със силно развито овцевъдство, през последните години се наблюдава пренасочване към птицевъдството, свиневъдството и пчеларството, причина за което е търсенето на свободни пазарни ниши в пазара на животинска продукция. В с. Лозенец, например, има и ферма за отглеждане на биволи (400 глави) - „Мурра - 2002“ ООД.

На територията на общината функционират 90 броя магазини за хранителни стоки. В сферата на услугите се предлагат основни типови услуги, обединени най-общо в групите: финансови – банка “ДСК”, ЦКБ, компютърни и интернет Бизнес център, занаятчийски, ремонтни, битови, заведения за обществено хранене /55 броя/. При услугите се наблюдава трайна тенденция на запазване и стабилизиране.

4. Техническа инфраструктура

Пътната мрежа на общината е сравнително добре развита, като всички населени места са свързани с общинския център. Общата дължина на пътната мрежа към 2013 г. е 250,532 км. и обхваща магистрала и пътища от I-ви до IV-ти клас. Това са близо 19 км автомагистрала, 20 км пътища I клас, 12,5 км – втори и 93,7 км – трети; пътищата IV-ти клас са 79,3 км и местни пътища – 23,6 км. Пътен възел на Ам „Тракия” с път I – 7 „Зимница – Веселиново” – с обща дължина 2,589 км. Те съставляват близо 58,5% от общата пътно-транспортна мрежа в община Стралджа. С въвеждането в експлоатация на Ам „Тракия”, по показателя относителен дял от общата дължина на РПМ е с по-високи от средните за страната, района за планиране и област Ямбол. Благодарение на новоизградената автомагистрала интензивния трафик по първокласните пътища на територията на общината е облекчен. С голямо значение за община Стралджа е наличието на ПВ „Ямбол-изток”, чрез който се осъществява връзката на жителите на общината с Ам „Тракия”. Друг пътен възел от голямо значение за транспортно-комуникационната система на страната, находящ се на територията на общината, е пътен възел „Петолъчката“. Гъстотата на републиканската пътна мрежа в Община Стралджа е 0,218 км/кв.км. Пътищата от първи клас са в добро състояние. Изключение са само 3,5 км. от път I-6 Лозенец – Бургас, които подлежат на ремонт. Задоволително е състоянието на второкласния път II – 53 / Ямбол-Средец – Бургас/, като в много участъци настилката вече е износена и има нужда от рехабилитация – общо 7 км. Същото се отнася и за третокласните пътища III–707 /Петолъчката-Голямо Крушево-II 79/, III 7007 / Зимница – Стралджа – Лозенец / особено в участъците през населените места, III-5308 / Саранско – Каменец /, III-7009 / Борисово – Леярово / и III-7072 /Търнава – Иречеково – Недялско / - общо от ремонт се нуждаят 57,3 км. Най-лошо е състоянието на пътищата от четвъртокласната пътна мрежа. Всяка година се извършват основни ремонти от бюджета на общината на малка част от общинската пътна мрежа. Средствата, които се отпускат от държавния бюджет за строителство и основен ремонт на пътищата от общинската пътна

мрежа, както и уличните мрежи в населените места са крайно незадоволителни. Ето защо Община Стралджа кандидатства с проекти за рехабилитация на общинските пътища по ПРСР 2007-2013 г. В момента се реализира проект за рехабилитация на общински пътища JAM 1059 „Стралджа – Атолово” и JAM 2058 „Воденичане – Джинот”. Уличната мрежа в града и селата е изградена през 70-те и 80-те години. Тя е силно амортизирана и се нуждае от текущ и среден ремонт. В града все още има улици с неизградена настилка, а някои останаха само на запечатка и не можаха да бъдат асфалтирани. В селата уличната мрежа не е изградена изцяло, като процентът на изграденост за всяко село е различен. Изградената улична мрежа с асфалт за гр. Стралджа е 89%, а за селата – 30%. Най-благоустроено е с. Зимница. Общата оценка на транспортната система е задоволителна. Общината има добре изградена пътна мрежа. Пространствената организация на тази мрежа позволява сравнително удобен достъп на населението от отделните населени места до центъра, а от там и връзка с останалата част на областта и страната. Лошото състояние на пътната мрежа налага нейната рехабилитация. Сериозно е положението и с местната пътна мрежа, където само 10 % от дължината ѝ е рехабилитирана. Сериозни проблеми в експлоатацията и ползването на пътната мрежа възникват през зимния сезон, в тази връзка се изготвя проект за изграждане на „Площадка за зимно поддържане” в близост до АМ „Тракия”. Интензивният трафик по първокласни пътища на територията на общината е облекчен с въвеждане в експлоатация на участъка от АМ „Тракия” пресичащ общината.

Най-благоустроено от селата, намиращи се на територията на общината, е с. Зимница. Всички населени места от общината се обслужват от обществен транспорт с изключение на село Богорово. Селата Александрово, Леярово и Правдино нямат директна връзка с общинския център - град Стралджа.

През територията на община Стралджа преминават две от деветте главни железопътни линии, част от железопътната мрежа на България.

На територията както на община Стралджа, така и на област Ямбол, няма действащи летища и летателни площадки от гражданската авиация. Най-близко до общината се намира международното гражданско летище „Бургас”, намиращо се в квартал „Сарафово”, град Бургас. Бързия и лесен достъп до летището, благодарение на новоизградената АМ „Тракия”, е предпоставка за постигане на бъдещ икономически просперитет. На територията на община Стралджа е разположено летище "Зимница", намиращо се северно от село Зимница. Площадката се използва рядко за военни и селскостопански полети. Полосата е с дължина 2,5 км. Инфраструктурата на летището е амортизирана и неподдържана. Летище "Зимница" е бивше военно летище, като настоящият собственик е община Стралджа.

Електроснабдяването в община Стралджа се осъществява от националната енергийна мрежа, като електропреносната и електроразпределителната система и съоръженията към нея се стопанисват, поддържат и реконструират от EVN - Пловдив, КЕЦ Ямбол.

В управлението на община Стралджа е залегнало развитието на **възобновяеми източници на енергия**. В общината има няколко изградени фотоволтаични парка (ФВП), в землищата на селата – Палаузово, Атолово, Люлин, Воденичане и Зимница. В регулацията на следните населени места – Стралджа, Недялско, Тамарино и Маленово - също има изградени фотоволтаични централи. В община Стралджа има потенциал за добив на енергия от въздушните течения. Монтирани са три вятърни турбини в регулацията на с. Воденичане и три в района на пътен възел „Петолъчката“. В процес на подготовка е

изграждането на ветроенергиен парк, на стойност 250 млн. лв., попадащ в землищата на селата Недялско, Маленово и Палаузово, състоящ се от 38 ветрогенератора. Бъдещото енергийно съоръжение ще се разполага на площ от 155 декара, изцяло в земеделски площи. Съгласно Решението по ОВОС на РИОСВ – Стара Загора, местоположението на парка не засяга защитени със закон територии и местообитания и територии със специфичен санитарен статут. Ветрогенераторите ще бъдат изградени по начин, по който 99% от земеделските площи, на които ще се разполагат, да останат на разположение за обработка. В Решението по ОВОС са залегнали условия за фазите на проектиране, строителство и експлоатация, гарантиращи опазването на птиците, прелитащи през района, което е един от основните проблеми при изграждането на ветроенергийни паркове.

Община Стралджа има стратегическо значение в **газоснабдителната мрежа** на страната, тъй като през нея преминава транзитният газопровод от Българо-Румънската до Българо-Турската граница. Към 2013г. е в процес на проектиране „Транзитен газопровод № 2 за Турция” в участъка Лозенец – Недялско. Перспектива за газификацията на град Стралджа вече има, тъй като е изграден газопровод от оранжерията - гр. Стралджа до “Керамична къща Стралджа” ЕООД.

Съобщителната система на община Стралджа е сравнително добре развита. В голяма част от населените места (14 бр.) съществуват пощенски станции. Населените места с липсващи пощенски станции са: Атолово, Богорово, Джинот, Леярово, Палаузово, Правдино, Саранско, Чарда, като голяма част от изброените населени места са с малко население.

По данни на НСИ 86,4% от населението на община Стралджа е свързано с общественото **водоснабдяване**, като нито едно домакинство не е в ограничен режим на водоподаване. Част от големите предприятия в общината имат изградени собствени водоизточници за промишлени нужди - “Керамична къща Стралджа” ЕООД, “ЗПТ” АД, както и Компресорна станция „Лозенец” на „Булгартрансгаз” ЕАД. Останалите ползват води за технологични и питейни нужди от селищните водопроводни мрежи. Изградената **канализационна мрежа** в община Стралджа е крайно недостатъчна за обслужването на всички населени места и не отговаря на изискванията за опазване на околната среда. От всички населени места единственото с почти изградена канализационна мрежа е село Зимница - почти 65%. Всички обекти в град Стралджа са с локални септични ями. Функциониращи пречиствателни станции за отпадни води са локалните станции на предприятието "ЗПТ" АД, на “Керамична къща Стралджа” ЕООД, както и Компресорна станция „Лозенец” на „Булгартрансгаз” ЕАД.

5. Бюджетно осигуряване

Бюджет

Финансовите ресурси на Община Стралджа за периода 2007-2013 г. нарастват. През годините тенденциите за собствените и предоставените от централния бюджет приходи са колебливи и неясни.

Собствените приходи през годините заемат малък относителен дял в размера на общите приходи по бюджета и отчета: от 15 % до 25 %.

Субсидиите от централния бюджет през годините на анализирания период заемат относителен дял в общите приходи по бюджета и отчета от 66 % до 86 %.

Приходоизточниците в общинския бюджет, свързани с околната среда са основно от такса битови отпадъци. Допълнително финансови средства постъпват от издаването на различни разрешителни, от глоби.

Общинските разходи за периода извършени в различните функции и отговорности по общинския бюджет почти запазват размера си. Това се определя от политика на общината и нейните бюджетни звена за икономично и ефективно използване на средствата. В няколко последователни години има увеличение на разходите за текущи ремонти и капиталови в някои функции и дейности, с цел подобряване на условията за ползване на предоставените публични услуги, като например: образование; разширяване номенклатурата и обхвата на социалните услуги и други.

Относителния дял на разходите, свързани с опазване на околната среда от всички разходи варира през годините от 3,8% до 5,9%, като само през 2010г. този процент достига 11,9.

Финансиране на дейностите по управление на отпадъците

На основание чл. 66, ал. 1 от Закона за местните данъци и такси, таксата за битови отпадъци се определя в годишен размер за всяко населено място с решение на общинския съвет въз основа на одобрена план-сметка за всяка дейност, включваща необходимите разходи за:

1. осигуряване на съдове за съхраняване на битовите отпадъци - контейнери, кофи и други;
2. събиране, включително разделно, на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за третирането им;
3. проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци, включително отчисленията по чл. 60 и 64 от Закона за управление на отпадъците;
4. почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване.

Таблица 15. Приходи от такса битови отпадъци по групи потребители в община Стралджа (2009-2013г.)

	2009	2010	2011	2012	2013
Общо приходи от такса битови отпадъци (лв.):	385448	437607	478336	539138	561765
В т.ч. от:					
Домакинствата	198815	209335	252099	277915	277693
Юридически лица	186633	228272	226237	261223	284072

Таблица 16. Разходи за управлението на отпадъците в община Стралджа (2009-2013г.)

	2009	2010	2011	2012	2013
Общо разходи за управление на отпадъците (лв.)	317214	445633	534716	517715	583779,00
В т.ч. за:					
Закупуване на съдове за битови отпадъци	59371	114840	62340	17460	44286,00
Сметосъбиране и сметоизвозване на битови отпадъци	171544	207807	249694	250110	242598,00
Проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депа за битови отпадъци			60933	83080	162091
Санитаране, закриване и рекултивация на стари замърсявания	23989	37032	57199	25632	14462
Зимно и лятно почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване	62310	85954	104550	141433	120342

От 2011 г. в разходите за проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за БО или други инсталации или съоръжения за обезвреждане, рециклиране и оползотворяване на БО се включват и отчисленията по чл. 60 и 64 от Закона за управление на отпадъците.

Средният процент събираемост за 2009 е 60,6 %, за 2010 - 61,1 %, за 2011 – 59,24 %, за 2012 - 56,36 % и за 2013 – 53,42%. Намалващата тенденция е неблагоприятна за бъдещото управление на отпадъците в съответствие с изискванията на Европейското и национално законодателство. Основната причина е ниските доходи на населението. Както се вижда от таблиците по-горе събраните приходи покриват необходимите разходи за дейността по управление на отпадъците до 2013 г. През 2013 г. се наблюдава значително увеличаване на разходите и при намаляване на събираемостта средствата вече са недостатъчни за обезпечаване на дейността.

За обезпечаване на план-сметката общинска администрация разработва проект за размера на таксата за битови отпадъци. Таксата за битови отпадъци в общината се определя въз основа на данъчната оценка върху недвижимите имоти съгласно чл. 63, чл. 66 и чл. 67, ал. 2 и 4 от ЗМДТ и Решение на ОбС.

Ред за заплащане на таксата е определен с Наредба № 5 за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги. Таксата включва пълните разходи за посочените в закона дейности, в рамките на услугите, които общината предоставя за всяко населено място поотделно.

Относителен дял на таксата в собствените приходи в общинския бюджет за 2008 г. е около 25,03 %, за 2009 - 36,48 %, за 2010 – 35,84 %, за 2011 - 34 %, за 2012 – 26 % и за 2013 – 27,4 %

Таблица 17. Такса „битови отпадъци” в община Стралджа за периода 2009 – 2013 г., в промили

Населено място	2009	2010	2011	2012	2013
гр. Стралджа					
Физически лица					
<i>жилищни имоти</i>	5,5	5,5	5,5	6,5	6,5
<i>незастроени имоти</i>	5,5	5,5	5,5	6,5	6,5
<i>нежилищни имоти</i>	18	18	15	16	16
Юридически лица					
<i>жилищни имоти</i>	5,5	5,5	5,5	6,5	6,5
<i>нежилищни имоти</i>	18	18	15	16	16
с. Зимница					
Физически лица					
<i>жилищни имоти</i>	5	5	5	6	6
<i>незастроени имоти</i>	5	5	5	6	6
<i>нежилищни имоти</i>	10,5	10,5	11,5	12,5	12,5
Юридически лица					
<i>жилищни имоти</i>	5	5	5	6	6
<i>нежилищни имоти</i>	10,5	10,5	11,5	12,5	12,5
с. Лозенец					
Физически лица					
<i>жилищни имоти</i>	5,5	5,5	5,5	6,5	6,5
<i>незастроени имоти</i>	5,5	5,5	5,5	6,5	6,5
<i>нежилищни имоти</i>	18	18	15	16	16
Юридически лица					
<i>жилищни имоти</i>	5,5	5,5	5,5	6,5	6,5
<i>нежилищни имоти</i>	18	18	15	16	16
с. Александрово					
Физически лица					
<i>жилищни имоти</i>	3	3	3	4	4
<i>незастроени имоти</i>	3	3	3	4	4
<i>нежилищни имоти</i>	8	8	9	10	10
Юридически лица					
<i>жилищни имоти</i>	3	3	3	4	4
<i>нежилищни имоти</i>	8	8	9	10	10

с. Атолово					
Физически лица					
<i>жилищни имоти</i>	3	3	3	4	4
<i>незастроени имоти</i>	3	3	3	4	4
<i>нежилищни имоти</i>	8	8	9	10	10
Юридически лица					
<i>жилищни имоти</i>	3	3	3	4	4
<i>нежилищни имоти</i>	8	8	9	10	10
с. Богорово					
Физически лица					
<i>жилищни имоти</i>	3	3	3	4	4
<i>незастроени имоти</i>	3	3	3	4	4
<i>нежилищни имоти</i>	8	8	9	10	10
Юридически лица					
<i>жилищни имоти</i>	3	3	3	4	4
<i>нежилищни имоти</i>	8	8	9	10	10
с. Воденичане					
Физически лица					
<i>жилищни имоти</i>	3	3	3	4	4
<i>незастроени имоти</i>	3	3	3	4	4
<i>нежилищни имоти</i>	8	8	9	10	10
Юридически лица					
<i>жилищни имоти</i>	3	3	3	4	4
<i>нежилищни имоти</i>	8	8	9	10	10
с. Войника					
Физически лица					
<i>жилищни имоти</i>	3	3	3	4	4
<i>незастроени имоти</i>	3	3	3	4	4
<i>нежилищни имоти</i>	8	8	9	10	10
Юридически лица					
<i>жилищни имоти</i>	3	3	3	4	4
<i>нежилищни имоти</i>	8	8	9	10	10
с. Джинот					
Физически лица					
<i>жилищни имоти</i>	3	3	3	4	4
<i>незастроени имоти</i>	3	3	3	4	4
<i>нежилищни имоти</i>	8	8	9	10	10
Юридически лица					
<i>жилищни имоти</i>	3	3	3	4	4
<i>нежилищни имоти</i>	8	8	9	10	10

с. Пречеково					
Физически лица					
<i>жилищни имоти</i>	3	3	3	4	4
<i>незастроени имоти</i>	3	3	3	4	4
<i>нежилищни имоти</i>	8	8	9	10	10
Юридически лица					
<i>жилищни имоти</i>	3	3	3	4	4
<i>нежилищни имоти</i>	8	8	9	10	10
с. Каменец					
Физически лица					
<i>жилищни имоти</i>	3	3	3	4	4
<i>незастроени имоти</i>	3	3	3	4	4
<i>нежилищни имоти</i>	8	8	9	10	10
Юридически лица					
<i>жилищни имоти</i>	3	3	3	4	4
<i>нежилищни имоти</i>	8	8	9	10	10
с. Леярово					
Физически лица					
<i>жилищни имоти</i>	3	3	3	4	4
<i>незастроени имоти</i>	3	3	3	4	4
<i>нежилищни имоти</i>	8	8	9	10	10
Юридически лица					
<i>жилищни имоти</i>	3	3	3	4	4
<i>нежилищни имоти</i>	8	8	9	10	10
с. Люлин					
Физически лица					
<i>жилищни имоти</i>	3	3	3	4	4
<i>незастроени имоти</i>	3	3	3	4	4
<i>нежилищни имоти</i>	8	8	9	10	10
Юридически лица					
<i>жилищни имоти</i>	3	3	3	4	4
<i>нежилищни имоти</i>	8	8	9	10	10
с. Маленово					
Физически лица					
<i>жилищни имоти</i>	3	3	3	4	4
<i>незастроени имоти</i>	3	3	3	4	4
<i>нежилищни имоти</i>	8	8	9	10	10
Юридически лица					
<i>жилищни имоти</i>	3	3	3	4	4
<i>нежилищни имоти</i>	8	8	9	10	10

с. Недялко					
Физически лица					
<i>жилищни имоти</i>	3	3	3	4	4
<i>незастроени имоти</i>	3	3	3	4	4
<i>нежилищни имоти</i>	8	8	9	10	10
Юридически лица					
<i>жилищни имоти</i>	3	3	3	4	4
<i>нежилищни имоти</i>	8	8	9	10	10
с. Палаузово					
Физически лица					
<i>жилищни имоти</i>	3	3	3	4	4
<i>незастроени имоти</i>	3	3	3	4	4
<i>нежилищни имоти</i>	8	8	9	10	10
Юридически лица					
<i>жилищни имоти</i>	3	3	3	4	4
<i>нежилищни имоти</i>	8	8	9	10	10
с. Поляна					
Физически лица					
<i>жилищни имоти</i>	3	3	3	4	4
<i>незастроени имоти</i>	3	3	3	4	4
<i>нежилищни имоти</i>	8	8	9	10	10
Юридически лица					
<i>жилищни имоти</i>	3	3	3	4	4
<i>нежилищни имоти</i>	8	8	9	10	10
с. Правдино					
Физически лица					
<i>жилищни имоти</i>	3	3	3	4	4
<i>незастроени имоти</i>	3	3	3	4	4
<i>нежилищни имоти</i>	8	8	9	10	10
Юридически лица					
<i>жилищни имоти</i>	3	3	3	4	4
<i>нежилищни имоти</i>	8	8	9	10	10
с. Първенец					
Физически лица					
<i>жилищни имоти</i>	3	3	3	4	4
<i>незастроени имоти</i>	3	3	3	4	4
<i>нежилищни имоти</i>	8	8	9	10	10
Юридически лица					
<i>жилищни имоти</i>	3	3	3	4	4
<i>нежилищни имоти</i>	8	8	9	10	10

с. Саранско					
Физически лица					
<i>жилищни имоти</i>	3	3	3	4	4
<i>незастроени имоти</i>	3	3	3	4	4
<i>нежилищни имоти</i>	8	8	9	10	10
Юридически лица					
<i>жилищни имоти</i>	3	3	3	4	4
<i>нежилищни имоти</i>	8	8	9	10	10
с. Тамарино					
Физически лица					
<i>жилищни имоти</i>	3	3	3	4	4
<i>незастроени имоти</i>	3	3	3	4	4
<i>нежилищни имоти</i>	8	8	9	10	10
Юридически лица					
<i>жилищни имоти</i>	3	3	3	4	4
<i>нежилищни имоти</i>	8	8	9	10	10
с. Чарда					
Физически лица					
<i>жилищни имоти</i>	3	3	3	4	4
<i>незастроени имоти</i>	3	3	3	4	4
<i>нежилищни имоти</i>	8	8	9	10	10
Юридически лица					
<i>жилищни имоти</i>	3	3	3	4	4
<i>нежилищни имоти</i>	8	8	9	10	10

Таблицата сочи, че тенденцията е на постепенно увеличаване на таксата битови отпадъци, но намаляващата събираемост означава, че по-нататъшно увеличение най-вероятно няма да доведе до събиране на значително повече средства в общинския бюджет.

За обработка на сметището и чистотата на териториите за обществено ползване за извозени със собствен или нает транспорт на нормативно допустими производствени отпадъци се събира такса в размер на 45 лв/ м³.

За депониране на строителни отпадъци на депо се заплаща такса в размер на 50 лв./м³. Количеството на приходите от строителните и производствените отпадъци, за чието третиране се ползват съоръженията за битовите отпадъци са ограничени по стойност и не надхвърлят сумата от 1000 лв. годишно. Те не оказват влияние при определянето на капацитета и покриването на пълните разходи.

6. Демографска характеристика

Всеобщата тенденция на намаляване на населението на Р. България е валидна и за община Стралджа. В Таблица 1 е даден броят на населението по градове и села в Община Стралджа за период 2009 – 2013 г. като се наблюдава трайна тенденция на намаляване на

населението. 44,6% от населението на общината е концентрирано в общинския център. Останалата част от населението е съсредоточена в селата – 55,4%, според данните от последното преброяване на населението през 2011 г. След 2007 година, в общината се наблюдава ясно изразен отрицателен естествен прираст, като за 2012 г. неговата стойност достига -9,5%, стойност много по-неблагоприятна от областно (-6,5%) и национално (-5,2%) ниво. Забелязват се негативни тенденции на застаряване на населението, обезлюдяване на територии, спад в раждаемостта и увеличаване на смъртността, емиграция.

Таблица 18. Брой на населението в Община Стралджа

Населено място/Година	31.12.2009	31.12.2010	31.12.2011	31.12.2012	31.12.2013
ГР.СТРАЛДЖА	6679	6644	6631	6638	6658
С.АЛЕКСАНДРОВО	158	153	148	137	128
С.АТОЛОВО	189	198	192	182	181
С.БОГОРОВО	90	82	81	75	73
С.ВОДЕНИЧАНЕ	431	428	430	421	414
С.ВОЙНИКА	428	421	413	410	395
С.ДЖИНОТ	281	272	267	264	262
С.ЗИМНИЦА	1900	1894	1883	1885	1830
С.ИРЕЧЕКОВО	485	469	444	434	418
С.КАМЕНЕЦ	463	436	422	419	419
С.ЛЕЯРОВО	36	32	33	29	28
С.ЛОЗЕНЕЦ	578	581	578	591	590
С.ЛЮЛИН	209	208	209	204	202
С.МАЛЕНОВО	333	320	311	304	297
С.НЕДЯЛСКО	301	291	280	260	247
С.ПАЛАУЗОВО	143	136	132	127	123
С.ПОЛЯНА	258	240	237	222	209
С.ПРАВДИНО	100	95	90	80	73
С.ПЪРВЕНЕЦ	289	275	264	255	248
С.САРАНСКО	102	103	104	106	100
С.ТАМАРИНО	207	202	201	193	182
С.ЧАРДА	319	304	298	292	290
ОБЩО	13979	13784	13648	13528	13367

по данни на ГРАО- Гражданска регистрация и административно обслужване

През периода от 2007 до 2013 година броят на изселените е повече от броя на заселените, поради което следва да заключим, че **механичният прираст има отрицателни стойности в община Стралджа**. Рязкото намаляване на изселилите се повлиява благоприятно на механичния прираст от 2011 година до 2013 година, като през последния наблюдаван период достига -0.4 на 1000 души от населението /Фиг. 23/. В сравнение с област Ямбол показателят за последния период е по-нисък.

Според демографската статистика на НСИ към 31.12. на съответната година в община Стралджа делът на мъжете спрямо жените през 2013 година е равен. За периода от 2011 до 2013 година делът на жените е намалял от 50.3% на 50.0%.

В община Стралджа 16.7% от населението е на възраст от 0-14 години, 57.8% е на възраст от 15-64 години и 25.4% е на възраст над 65 години. Съпоставено с областното и националното ниво се забелязва превес на населението над 65 години на всички нива, като по-голям дял имат възрастовите групи от 0-14 и 65+ спрямо по-високите административни нива.

По отношение на възрастовата структура по населени места в община Стралджа се наблюдава превес на възрастовата група 0-14 години над тази на 65+ години в град Стралджа и село Лозенец. Във всички останали населени места от общината е налице по-голям дял на населението в групата 65+ .

От всички самоопределили своя етнос в община Стралджа 77.2% са българи, 1.9% са турци, 18.8% са роми, 0.5% други, 0.7% не се самоопределят, 0.9% не са отговорили на въпроса за етническа принадлежност при последното преброяване от 2011 година. Спрямо предходното преброяване от 2001 година в общината се е увеличило ромското население с +6.8%, а намалели са турското /-0.2%/ и българското /-7.5%/, като дял от общото население. Ромският етнос е концентриран в селата Тамарино /11.4%/, Воденичане /13.6%/, Иречеково /18.2%/, Зимница /20.7%/, Атолово /26.5%/, Александрово /32.2%/ и Лозенец /53.1%/, а в град Стралджа - 23.4%.

През 2011 година в община Стралджа 5.5% са с висше образование, 26.7% със средно, 30.2% с основно образование 18.4% с начално образование, 6.8% с незавършено начално, 4.1% никога не са посещавали училище или са деца на 7 години и 8.4% са деца под 7 години.

В община Стралджа не се наблюдава сезонно увеличение на населението.

7. Социално - икономически фактори

В община Стралджа при последното преброяване на населението са регистрирани 41.5% икономически неактивни и 58.5% икономически активни лица. Съпоставено с областното и националното ниво се забелязва по-голям дял на неактивното население. Съпоставяйки етническата структура и икономическата активност е налице липса на драстични разлики между отделните етноси, като при ромския етнос делът на икономически неактивните е с 3.9% по-голям от общото разпределение за община Стралджа.

34.8% от икономически активното население е безработно в община Стралджа, като този показател е по-голям от областното ниво и над два пъти повече от националното ниво. При съпоставка между отделните етнически групи (2011 година) се забелязва драстична разлика между дела на безработните общо за общината /34.8%/, българския етнос /24.8%/, турския /52.6%/ и най-вече ромския /80.7%/. Единствено турския етнос се доближава по разпределение на заети и безработни до областното и националното ниво, докато българският и ромският надвишават безработицата на тези две нива.

Табл. 19. Средногодишна безработица и демографските характеристики при населението на възраст 15+ в община Стралджа (2010-2013 година)

Индикатор	2010		2011		2012		2013	
	Брой	%	Брой	%	Брой	%	Брой	%
Безработни от икономически активните								
Безработица	1276	21.1%	1232	24.7%	1320	30.7%	1506	34.8%
Демографски характеристики на безработните								
18 - 29 г.	324	25.4%	362	29.4%	394	29.8%	389	25.8%
Над 55 г.	223	17.5%	180	14.6%	185	14.0%	223	14.8%
Роми	215	16.8%	216	17.5%	140	10.6%	213	14.1%
Турци	21	1.6%	19	1.5%	22	1.7%	16	1.1%
Висше образование	16	1.3%	19	1.5%	20	1.5%	23	1.5%
Всички със средно образование	225	17.6%	210	17.0%	262	19.8%	333	22.1%
В т.ч. средно професионално	184	14.4%	143	11.6%	209	15.8%	266	17.7%
Основно образование	219	17.2%	160	13.0%	182	13.8%	213	14.1%
Начално и по-ниско	815	63.9%	846	68.7%	865	65.5%	938	62.3%
Безработни с намалена работоспособност	18	1.4%	21	1.7%	16	1.2%	21	1.4%

През 2012 година средната годишна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение в община Стралджа е 6067, което е със 612 по-малко от областното и 2706 по-малко от националното ниво. През периода от 2008 до 2012 година средната заплата расте с плавни темпове на всички административни нива. През 2012 година в община Стралджа най-висока е заплата в сектор индустрия, следван от аграрен и услуги. Аграрен сектор изпреварва по средна работна заплата услуги от 2010 година насам, достигайки стойност от 6374 лева годишно.

Относителния дял на разходите за заплащаните такси за услуги по управление на отпадъците за 2012г. е 11,7%.

III. РАЗДЕЛ ТРЕТИ: СТРАТЕГИЧЕСКА ЧАСТ

Стратегията на Програмата за опазване на околната среда на Община Стралджа е съобразена с действащата нормативна уредба на национално, регионално и местно ниво и с новата кохезионна политика на ЕС. По същество тя представлява интегрална част от пакета стратегически и планови документи, характеризиращи социално-икономическото и пространствено развитие на общината в перспектива до 2020 година. Структурата и постановките на стратегическата част ОПООС съответстват на основните законови актове в сферите за опазване на околната среда и устройство на територията.

1. Анализ на силните и слабите страни, възможностите и заплахите (SWOT Анализ)

SWOT анализа представлява анализ на силните страни на Община Стралджа, възможностите да се възползваме от тях, вътрешните слаби страни на Общината и възможностите да ги преодолеем или сведем до минимум, външните възможности /перспективи/ за Общината, както и външните заплахи, които са пречка за развитието и представляват риск за реализацията на програмата. Вследствие на този етап се предлага типа стратегия, която е подходяща да реализира Общината в бъдеще.

Целта на този анализ е да се оцени кои направления от дейностите по опазване на околната среда на територията на Община Стралджа са най-ефективни, в кои може да се постигне най - добър успех и хармонично развитие чрез използване на силните страни и благоприятните възможности на външната среда, както и чрез преодоляване или намаляване на действието на слабите страни и външните заплахи. В технологията на стратегическото планиране SWOT анализът има ключово значение. Благодарение на него получените резултати от „анализа на средата” могат да се приоритизират и да бъдат структурирани по начин, позволяващ извличането на генералните стратегически цели, които ще преследва Община Стралджа през следващите години.

Силни страни	Слаби страни
<ul style="list-style-type: none"> • Добри параметри на основните компоненти на околната среда • Организиран мониторинг на качествата на повърхностните води в проблемни райони • Ниски емисии на парникови газове • Наличие на геотермални минерални води, които могат да се използват за алтернативни източници на енергия • Разработена и приета програма за управление на отпадъците • Въведено организирано 	<ul style="list-style-type: none"> • Ограничен вътрешен финансов ресурс за инвестиции в околната среда • Влошено състояние на качеството на повърхностните води • Липса на инфраструктура за отвеждане и третиране на отпадъчните води • Изчерпан капацитет на общинското депо за битови отпадъци • Липса на регионално депо • Липса на организирани системи за събирането на специфични отпадъчни потоци, както и

<p>сметосъбиране и сметоизвозване във всички населени места в Общината</p> <ul style="list-style-type: none"> • Въвежда система за разделно събиране на отпадъци от опаковки • Разработени правила за мониторинг, контрол и последваща оценка на политиките по управление на отпадъците • Богата флора и фауна • Голям относителен дял на територии от Натура 2000 	<p>съоръжения за третирането им</p> <ul style="list-style-type: none"> • Наличие на нерегламентирани замърсявания • Тенденция за намаляване събираемостта на такса битови отпадъци • Остарял автомобилен парк • Липса на адекватна информационна система в сектор околна среда • Липса на система и процедури за контрол на състоянието на голяма част от компонентите на околната среда • Недостатъчно оценяване на важността на екологичните проблеми • Ниска екологична култура на населението
<p>Възможности</p>	<p>Заплахи</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Използване на финансови инструменти на ЕС и национални и международни донорски програми за решаване на проблеми свързани с околната среда • Наличие на финансово обезпечени програми за отстраняване на екологични щети от минали замърсявания • Въвеждане на ефективни съвременни технологии, прилагани в други страни по отношение на околната среда • Преминаващ през територията на общината газопровод, чрез който в бъдеще ще може да се газифицират обществени и битови сгради • Създадена добра среда и възможности на национално и регионално ниво за реализиране на програми и мерки за енергийна 	<ul style="list-style-type: none"> • Недостатъчна държавна подкрепа за изпълнение на законовите задължения към местната власт • Глобална тенденция за изменение на климата и произтичащите от това негативни последици • Интензификация на селското стопанство • Обезлесяване на земеделски територии и ликвидиране на растителността в парковете и зоните за отдих • Тенденция за нарастване на разходите за управление на битовите отпадъци • Ненавременен изграждане на регионалното депо

ефективност; • Повишена информираност на населението през последните години в резултат на регулярни информационни кампании, нови и интерактивни форми на екологично образование и обучение;	
--	--

2. Визия за околната среда в общината

Визията за околната среда описва перспективите за развитие на Общината през следващия планов период – до 2020г. Тя дава общата представа за характеристиките на околната среда в общината в контекста на концепцията за устойчиво развитие. Крайният резултат и изводите, направени от анализите за визия са ориентирани към различните сфери на развитие на местно ниво.

ВИЗИЯ

Съхраняването и подобряването на качеството на околната среда и екологосъобразното използване на природните ресурси – гарант за устойчиво развитие на Община Стралджа

3. Цели

Изпълнението на Общинската Програма за Опазване на Околната Среда на община Стралджа цели да се спомогне за постигане на устойчиво решаване на съществуващите екологичните проблеми и за запазване на доброто състояние на околната среда.

Програмата се базира на добре планирани и целенасочени действия свързани с околната среда, развивайки потенциала и предлагаща решения за идентифицирани проблеми в приоритетни области за общината. Тя е разработена по метода на стратегическото планиране и формира екологичната политика на община Стралджа. Отчита влиянието на икономическите и социалните интереси в обществото и създава условия за устойчиво развитие на общността като цяло. Стратегическата част акцентира върху възможностите на местните власти и заинтересованите страни да инициират качествени промени в сферата на околната среда.

Дефинирането на визията, стратегическата цел и приоритети в Програмата се базира на извършеният анализ, на откритите специфични особености в *SWOT анализа* и на очакванията за развитие на процесите в заобикалящата среда. Въз основа на тях е очертан

основните направления и приоритети на развитие на община Стралджа в сферата на околната среда.

Същевременно Програмата е съобразена с основните цели на политиката за опазване на околната среда на Европейския съюз и интегрира Конвенции за биологичното разнообразие, Конвенцията за борбата с опустиняването и Рамковата конвенция за промените на климата или познати в България като Конвенциите от Рио. В същото време, формулираните цели и приоритети са съобразени с основните стратегически и планови документи подготвени в Република България и имащи пряко отношение към опазването и съхранението на околната среда.

Програмата е тясно обвързана и отразява ангажиментите на общините, регламентирани от националното екологично законодателство, национални програми и стратегии.

Избраният стратегически подход при разработване на Общинската програма за опазване на околната среда има следните преимущества:

Фокус – позволява концентрация и координиране на ресурси, дейности и действия за постигане на по-голям ефект чрез оптимизация на усилията;

- *Постигана на най-ефективно и целесъобразно използване на наличните ресурси;*
- *Повишаване шанса за успешна реализация* посредством въвличането на заинтересованите страни в процеса на стратегическо планиране и контрола по изпълнението.
- *Подобряване ефективността на административно управление*, което ще повиши вероятността от успешна реализация не само на Програмата, но и на цялостната общинска политика в областта на околната среда.

Стратегическата част на Програмата позволява да се разглежда като динамична част, която има възможност да бъде допълвана и актуализирана съобразно промени в приоритетите на общината, в националното законодателство и други елементи на обкръжаващата среда оказващи влияние върху протичащите процеси в общината.

3.1. Въз основа на това, **главната стратегическа цел** се дефинира като:

ГЛАВНА СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ

Опазване и съхранение на природните ресурси за достигане качество на околната среда, недопускащо рискове за човешкото здраве

3.2. Специфични стратегически цели

- **С. Ц. 1:** Поддържане на екологичното равновесие на територията на общината
- **С. Ц. 2:** Повишаване качеството на околната чрез инфраструктурно и организационно осигуряване
- **С. Ц. 3:** Подобряване административния капацитет за управление на околната среда и повишаване екологичната култура, информираност и активно участие на гражданите в решаване на екологичните проблеми

3.3. Приоритети

Конструкцията за степенуване на приоритетите и мерките е условно поради тясната взаимовръзка между тях и дори взаимното им преплитане. При формулирането на целта, приоритети и мерките се търси постигането на синергичен ефект, т.е постигане на онзи по-висок потенциал (продуктивност) в резултат на взаимодействието на факторите на развитие.

След направения анализ на съществуващото състояние на околната среда в общината се очертават следните приоритетни области, в които е необходимо да се насочат усилията на общинска администрация:

Първата специфична стратегическа цел включва два Приоритета:

Приоритет 1: *Опазване на биоразнообразието и зелената система на общината; ограничаване на последиците от антропогенни въздействия.*

Дейностите по този приоритет ще включват опазването, поддържането и възстановяването на местообитания на видове на територията на общината, както и популяризирането на биоразнообразието. Биоразнообразието е не само природно богатство, но и потенциал за бъдещото развитие на общината. С цел запазване и възстановяване на зелената система на общината ще бъдат включени и конкретни дейности в тази сфера. Антропогенната дейност често оказва негативно въздействие върху околната среда. Предвидени са мерки, насочени към намаляването на последствията от него.

Приоритет 2: *Намаляване интензитета и нивото на въздействие на климатичните промени.*

Климатичните промени предизвикват покачване на температурите на въздуха, увеличаване на засушаванията, влошаване на условията на вегетация на повечето традиционни култури, увеличаване честотата и разрушителната сила на наводненията и градушките, активизация на свлачищата. За ограничаване на размера на климатичните промени най - важно действие е намаляване на емисиите на парникови газове чрез по-голям дял на нисковъглеродната икономика. Другата линия на противодействие изисква планирането и прилагането на мерки за ограничаване на вредното влияние на негативните процеси и явления предизвикани от климатичните промени. За да се увеличи дяла на нисковъглеродната, ефективно използваща ресурсите икономика, икономическото развитие на общината трябва да е насочено към намаляване на емисиите на въглероден диоксид, постигане на структурна промяна към по-малко ресурсоемки продукти и услуги за спестяване на енергия.

Част от дейностите, заложили в програмата са насочени към повишаване на енергийната ефективност в обществения и жилищния сектор, използването на възобновяеми енергийни източници. В селско стопанското производство трябва да се вземат мерки за производство на енергия от земеделска биомаса. Други дейности са насочени към за устойчиво управление на горите и залесяване на неземеделски територии.

Адаптацията към последиците от климатичните промени включва всички дейности насочени към подготовка за справяне с неизбежните въздействия от тези промени. Дейностите, които се предвижда да бъдат реализирани, са насочени към почистване на

корита на реки и изграждане на защитни съоръжения, залесяване на обезлесени участъци, устойчиво използване на земите.

Към Втората специфична стратегическа цел се отнасят следните Приоритети:

Приоритет 3: *Изграждане на необходимата техническа инфраструктура за водоснабдяване и пречистване на отпадъчните води.*

Водоснабдителната мрежа на територията на общината е силно амортизирана и има належаща нужда от цялостна модернизация. Дейностите по този приоритет са насочени към изпълнение на мерките, залегнали в Стратегията за ВИК инфраструктурата за изграждане на нови и реконструкция на съществуващи водоснабдителни мрежи, като в резултат от осъществяването им ще се подобри качеството на средата за живот в района. Насочването към проблемите свързани с канализационната мрежа е пряко следствие от необходимостта на общината и от целите на Стратегията „Европа 2020” за подобряване управлението на водния цикъл и е в съответствие със Стратегията за изграждане на канализационни системи и пречиствателни станции за отпадъчни води в населените места. На територията на общината към 2013г. няма изградена градска пречиствателна станция за отпадъчни води. Посочените в плана дейности са свързани с изпълнение на националните ангажименти по осигуряване прилагането на европейското законодателство в областта на околната среда.

В сферата на водоснабдителната инфраструктура целта е да се повиши нивото на устойчиво използване на водите, да се подобрят ефикасността на водоползването и условията за съхранение на водата, като се минимизират загубите при пренос и водопотребление. В резултат на модернизирането ще се осигури подобряване качеството на подаваната питейната вода, което ще се отрази върху здравните рискове сред населението на областта. Основните и активни усилия ще се насочат към изграждане на нови, поддръжка, реконструкция и модернизация на съществуващи водопроводни мрежи и съоръжения и пречиствателни станции за питейни води.

Второто направление на приоритета акцентира върху изпълнението на Директива 91/271/ЕИО за отпадните води. Ниското равнище на изграденост на канализационните системи насочва усилията към изграждане на нови, разширяване и реконструкция на съществуващи канализационни мрежи и довеждащи колектори в т. ч. изграждане на пречиствателни станции за отпадни води (ПСОВ). Това ще доведе до подобряване на екологичната обстановка и не на последно място до повишаване на инвестиционната привлекателност на общината.

Приоритет 4: *Ограничаване на вредното въздействие на отпадъците върху околната среда и човешкото здраве.*

Този приоритет е пряко свързан с оптимизация на системата за управление на отпадъците. Целта е от една страна да се ограничи вредното им въздействие върху здравето на хората и околната среда, а от друга - да се премине към повторната им употреба, с което ще се намали ползването на първични природни ресурси. Ще се търсят възможности по - голяма част от битовите отпадъци и от останалите специфични отпадъчни потоци да бъдат събирани разделно, третираны, рециклирани и оползотворявани, с цел депонирането като метод на третиране на отпадъците да бъде използвано за все по-малки количества отпадъци.

Мерките, които е необходимо да се предприемат по този приоритет са свързани с намаляване генерирането на отпадъци в община Стралджа, с намаляване депонирането на отпадъците, намаляване и постепенно премахване на нерегламентираните замърсявания на земната повърхност в общината и осигуряване на качествена услуга по управление на отпадъците. Чрез директни мерки, включени в програмата трябва да бъдат достигнати националните цели по отношение управлението на различните потоци отпадъци – битови, отпадъчни материали, включващи най-малко хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло от домакинствата и подобни отпадъци от други източници, отпадъци от опаковки, биоотпадъци, строителни отпадъци

За постигане на третата специфична стратегическа цел са формулирани следните Приоритети:

Приоритет 5: *Повишаване на административния капацитет и информационната осигуреност*

Подобряването на административния капацитет на общинските служители, пряко ангажирани и отговорни за управлението на околната среда е от ключово значение за цялостната политика по опазване на околната среда. Компетентна и добре подготвена администрация в посочената област е една от целите на Общината.

От съществено значение за качеството на работата на общинската администрация е разработването на централизирана информационна система както за отпадъците, така и за компонентите на околната среда.

В съответствие с изискванията на Наредба № 2 от 22 януари 2013 г. за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри, ежегодно общинските администрации трябва да представят в ИАОС информация по образци за биоразградимите отпадъци, разделно събраните отпадъци от картони хартия, пластмаса и т.н. Изискванията за информация са много високи и е важно да се осигури нейната пълнота и достоверност. Също така осигуряването на достатъчни и надеждни данни за образуването, състава, събирането, оползотворяването и обезвреждането на различните видове отпадъци е от съществено значение за правилната оценка на съществуващото състояние и за осъществяване на ефективно планиране и контрол на дейностите по управление на отпадъците.

Приоритет 6: *Участие на обществеността в решаването на проблемите на околната среда и повишаване на екологичната образованост на жителите*

Активното участие на гражданите може да бъде добра инвестицията в по-ефективно управление, като всеки от участниците допринася със своя опит и знания. Процесът носи полза и за двете страни. Насърчава се диалога между институциите, гражданите получават възможността да се запознаят по-пряко с работата на общинската власт и да изразят своето мнение. Гражданите имат възможност да идентифицират екологичните проблеми и недостатъци в населеното място, да разработват идеи и набелязват възможни подобрения. Важно е да се осигури и възможност за участие на гражданите в решаване на въпроси, касаещи почистване на улични и крайблокови пространства, озеленяване на малки територии до дома и т.н. Изборът на подходящ метод на взаимодействие с гражданите е от ключова важност за успешното гражданско участие.

Модели на участие на граждани ще бъдат обществени обсъждания, граждански консултации и др.

Необходимо е да се развие екологичната култура на населението от различните възрастови групи на територията на община Стралджа. Това изисква създаване на условия за включване на гражданите в инициативи по опазване на околната среда и запознаването им с начините и средствата за опазване на околната среда.

Осигуряване на публичен достъп до информацията относно състоянието на околната среда и общинските дейности по управлението ще се осигури чрез интернет платформа.

IV. РАЗДЕЛ ЧЕТВЪРТИ: ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

Изборът на проекти е съобразен с възможностите на общината за изпълнение в рамките на настоящия програмен период, при постигане на вътрешна съвместимост и подчиненост на всяка една от дейностите.

С. Ц. 1: Поддържане на екологичното равновесие на територията на общината			
Приоритет 1: Опазване на биоразнообразието и зелената система на общината; ограничаване на последиците от антропогенни въздействия.			
Проект	Период на изпълнение	Източник на финансиране	Отговорна институция
Изграждане на маршрути и екопътеки в местността „Мараш“	2016 – 2018г.	Програми/фондове на ЕС, Общински бюджет	Община Стралджа
Проучване и оценка на биологичното разнообразие на територията на общината и популяризирането му	2015 – 2020г.	Програми/фондове на ЕС, Общински бюджет, държавен бюджет	Община Стралджа
Възстановяване на влажни зони в бившето Стралджанско блато	2015 – 2020г.	Програми/фондове на ЕС, държавен бюджет	Община Стралджа, МОСВ
Възстановяване на съществуващите паркове в населените места на общината	2015 – 2020г.	Програми/фондове на ЕС, Общински бюджет, държавен бюджет	Община Стралджа
Подновяване и поддръжка на уличното озеленяване в община Стралджа	2015 – 2020г.	Програми/фондове на ЕС, Общински бюджет, държавен	Община Стралджа

		бюджет	
Рекултивация на нарушени от добивната дейност терени и почви	2015 – 2020г.	Програми/фондове на ЕС, Общински бюджет, държавен бюджет	Община Стралджа
Приоритет 2: Намаляване интензитета и нивото на въздействие на климатичните промени.			
Проект	Период на изпълнение	Източник на финансиране	Отговорна институция
Използване на геотермални води в отоплителните инсталации на обществени сгради /образователни, здравни, административни и др. / или за други цели	2015 – 2020г.	Програми/фондове на ЕС, Общински бюджет, държавен бюджет	Община Стралджа
Изграждане на ефективна система от слънчеви колектори на общински сгради	2015 – 2020г.	Програми/фондове на ЕС, Общински бюджет, държавен бюджет	Община Стралджа
Газоснабдяване на обществения и битовия сектор	2015 – 2020г.	Програми/фондове на ЕС, Общински бюджет, държавен бюджет, частни инвестиции	Община Стралджа, частен сектор
Въвеждане на енергийно ефективни мерки в сградите, общинска собственост и провеждане на разяснителна кампания за въвеждане на такива в жилищните сгради	2014 – 2020г.	Програми/фондове на ЕС, Общински бюджет, държавен бюджет	Община Стралджа
Подмяна на уличното осветление с фотоволтаични лампи в Община Стралджа	2014 – 2020г.	Програми/фондове на ЕС, Общински бюджет, държавен бюджет	Община Стралджа
Производство на енергия от земеделска биомаса	2015 – 2020г.	Програми/фондове на ЕС, частни инвестиции	Частен сектор

Общинска програма за опазване на околната среда на община Стралджа 2014-2020г.

Прилагане на различни форми на стопанисване на общински земи в това число слабопродуктивни земи и изискване за прилагане агроекологични схеми при обработването им	2015 – 2020г.	Програми/фондове на ЕС, Общински бюджет, държавен бюджет	Община Стралджа
Залесяване на земи от Общинския горски фонд	2014 – 2020г.	Програми/фондове на ЕС, Общински бюджет, държавен бюджет	Община Стралджа
Създаване на нови горски масиви в непродуктивни и ниско продуктивни земеделски земи	2015 – 2020г.	Програми/фондове на ЕС, Общински бюджет, държавен бюджет	Община Стралджа
Изграждане на системи и обекти за наблюдения, ранно предупреждение и за защита на общински горски територии от пожари в Стралджа, Лозенец, Каменец и Войника	2014 – 2020г.	Програми/фондове на ЕС, Общински бюджет, държавен бюджет	Община Стралджа
Поддържане и разширяване на минерализованите ивици и просеки в общинските горски територии на с. Войника, Каменец, Стралджа и Лозенец	2015 – 2020г.	Програми/фондове на ЕС, Общински бюджет, държавен бюджет	Община Стралджа
Изграждане на охранителен канал, с. Воденичане	2015 – 2020г.	Програми/фондове на ЕС, Общински бюджет, държавен бюджет	Община Стралджа
Корекция дере – с. Иречеково	2015 – 2020г.	Програми/фондове на ЕС, Общински бюджет, държавен бюджет	Община Стралджа
Изграждане на отводнителен канал в западната част на гр. Стралджа	2015 – 2020г.	Програми/фондове на ЕС, Общински бюджет, държавен бюджет	Община Стралджа

С. Ц. 2: Повишаване качеството на околната чрез инфраструктурно и организационно осигуряване			
Приоритет 3: Изграждане на необходимата техническа инфраструктура за водоснабдяване и пречистване на отпадъчните води.			
Проект	Период на изпълнение	Източник на финансиране	Отговорна институция
Интегриран проект за изграждане на ПСОВ, разделна канализация и водопроводна мрежа в гр. Стралджа	2015 – 2020г.	Програми/фондове на ЕС, Общински бюджет, държавен бюджет	Община Стралджа
Доизграждане на смесена канализация, реконструкция на водопроводна мрежа и изграждане на ПСОВ в с. Зимница	2015 – 2020г.	Програми/фондове на ЕС, Общински бюджет, държавен бюджет	Община Стралджа
Изграждане на канализация, ПСОВ и подмяна водопровод на с. Воденичане	2014 – 2020г.	Програми/фондове на ЕС, Общински бюджет, държавен бюджет	Община Стралджа
Подмяна на вътрешната водопроводна мрежа - с. Иречеково	2015 – 2020г.	Програми/фондове на ЕС, Общински бюджет, държавен бюджет	Община Стралджа
Подмяна външен водопровод с. Маленово	2015 – 2020г.	Програми/фондове на ЕС, Общински бюджет, държавен бюджет	Община Стралджа
Приоритет 4: Ограничаване на вредното въздействие на отпадъците върху околната среда и човешкото здраве.			
Проект	Период на изпълнение	Източник на финансиране	Отговорна институция
Изготвяне на морфологичен анализ на генерираните отпадъци в общината	2014 – 2015г.	Общински бюджет	Община Стралджа
Поддържане на ефективна система за организирано събиране и транспортиране на отпадъци	2014 – 2020г.	Общински бюджет	Община Стралджа
Изграждане на регионално депо		Програми/фондове на ЕС,	

Общинска програма за опазване на околната среда на община Стралджа 2014-2020г.

	2014 - 2015г.	Натрупани средства от отчисления за обезвреждане на отпадъци, Общински бюджет	Община Стралджа, РСУО - Ямбол
Актуализация и оптимизация на транспортните маршрути за сметоизвозването с крайна точна – регионално депо	2015г.	Общински бюджет	Община Стралджа
Закриване и рекултивация на общинското депо	2014 - 2015г.	Програми/фондове на ЕС, Натрупани средства от отчисления за обезвреждане на отпадъци, Общински бюджет	Община Стралджа, РСУО - Ямбол
Въвеждане на система за разделно събиране на биоразградими отпадъци	2015 – 2020г.	Програми/фондове на ЕС, Общински бюджет	Община Стралджа
Въвеждане на домашно компостиране	2015 – 2020г.	Програми/фондове на ЕС, Общински бюджет, държавен бюджет	Община Стралджа
Изграждане на компостираща инсталация	2015 – 2017г.	Програми/фондове на ЕС, Натрупани средства от отчисления за обезвреждане на отпадъци, Общински бюджет	Община Стралджа, РСУО - Ямбол
Обособяване на площадки за временно съхранение на растителни отпадъци в населени места от общината	2015 – 2020г.	Общински бюджет	Община Стралджа
Обособяване на торищни площадки в населените места с голям брой животни	2015 – 2020г.	Програми/фондове на ЕС, Общински бюджет, частни инвестиции	Община Стралджа, частен сектор

Осигуряване на регламентирана площадка за третиране и обезвреждане на строителни отпадъци	2015 – 2017г.	Програми/фондове на ЕС, Натрупани средства от отчисления за обезвреждане на отпадъци, Общински бюджет, частни инвестиции	Община Стралджа, РСУО - Ямбол
Въвеждане на системи за разделно събиране на различни специфични потоци отпадъци	2015 – 2020г.	Общински бюджет	Община Стралджа
Сключване на договори с организации по оползотворяване за различни специфични потоци отпадъци	2015 – 2016г.	Общински бюджет	Община Стралджа
Разширяване и подобряване на системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки	2014 – 2020г.	Общински бюджет, държавен бюджет	Община Стралджа, ООп
Изграждане на съоръжения за третиране и обезвреждане на специфични потоци отпадъци	2015 – 2020г.	Програми/фондове на ЕС, Общински бюджет, държавен бюджет	Община Стралджа, РСУО - Ямбол
Периодично почистване на нерегламентирани замърсявания	2014 – 2020г.	Общински бюджет	Община Стралджа

С. Ц. 3: Подобряване административния капацитет за управление на околната среда и повишаване екологичната култура, информираност и активно участие на гражданите в решаване на екологичните проблеми

Приоритет 5: *Повишаване на административния капацитет и информационната осигуреност*

Проект	Период на изпълнение	Източник на финансиране	Отговорна институция
Осигуряване на възможности за повишаване на професионалната		Програми/фондове на ЕС, Общински	

Общинска програма за опазване на околната среда на община Стралджа 2014-2020г.

квалификация на кадрите, компетентни по управление на околната среда в общинската администрация	2014 – 2020г.	бюджет, държавен бюджет	Община Стралджа
Информационно обезпечаване на общината с данни за състоянието на компонентите на околната среда	2014 – 2020г.	Общински бюджет	Община Стралджа
Въвеждане и поддържане на система за събиране на данни за специфичните отпадъчни потоци	2014 – 2020г.	Общински бюджет	Община Стралджа
Приоритет 6: Участие на обществеността в решаването на проблемите на околната среда и повишаване на екологичната образованост на жителите			
Проект	Период на изпълнение	Източник на финансиране	Отговорна институция
Провеждане на информационни кампании сред бизнеса и населението относно състоянието на околната среда и екологичното законодателство	2014 – 2020г.	Общински бюджет	Община Стралджа
Провеждане на информационна кампания сред обществеността за възможностите за намаляване генерирането на битови отпадъци и за разделно събиране на отпадъците	2014 – 2020г.	Общински бюджет	Община Стралджа
Информационно – разяснителна кампания сред обществеността за недопускане на нерегламентирани замърсявания	2014 – 2020г.	Общински бюджет	Община Стралджа
Провеждане на информационни кампании за опазване на биоразнообразието	2015 – 2020г.	Общински бюджет	Община Стралджа
Издаване и разпространение на информационни материали, свързани с околната среда	2014 – 2020г.	Програми/фондове на ЕС, Общински бюджет	Община Стралджа
Провеждане на обучение на ученици по актуални екологични въпроси	2014 – 2020г.	Общински бюджет	Община Стралджа

Провеждане на тематични екологични конкурси за деца и ученици	2014 – 2020г.	Програми/фондове на ЕС, Общински бюджет	Община Стралджа
Създаване и поддържане на раздел в сайта на общината предоставящ актуална информация за компонентите на околната среда и дейностите на общината	2015 – 2020г.	Общински бюджет	Община Стралджа
Участие на населението в национални и световни кампании, свързани с опазване на околната среда	2014 – 2020г.	Общински бюджет, държавен бюджет	Община Стралджа
Провеждане на ежегодни кампании за почистване на замърсени терени в населените места	2014 – 2020г.	Общински бюджет	Община Стралджа

V. РАЗДЕЛ ПЕТИ: ОРГАНИЗАЦИЯ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОГРАМАТА

1. Отговорен отдел и длъжностно лице за координация по изпълнението на програмата

Координацията по изпълнението на програмата ще се осъществява от ресорния Зам. кмет на община Стралджа. Отговорният отдел е отдел „Териториално селищно устройство и екология“ и в частност еколога на общината. Посочените длъжностни лица вземат решения при възникване на проблеми по изпълнението на програмата, контролират изпълнението на планираните дейности от общински служители и външни организации, следят за спазване на поставените срокове за реализация на мерките.

2. Схема за следене на напредъка на изпълнение на програмата

Изпълнението на програмата ще се следи по съответствие на сроковете, заложи за реализиране на конкретните дейности и очакваните резултати. Отчитането на резултатите от прилагането на програмата ще бъде ежегодно.

За осъществяване на ефективно наблюдение на изпълнението на програмата и постигнатите резултати спрямо целите и приоритетите, се формулират индикатори, които позволяват осъществяване на мониторинга в процеса на реализация на програмата. Изборът на индикатори е съобразен с възможността за осъществяване на мониторинг през целият период. Приложеният по-долу списък включва количествено представени индикатори, свързани с измерване на напредъка.

Таб. 20. Основни индикатори за осъществяване на наблюдение и оценка

Показател	Единица	Целева стойност
Проекти / инициативи свързани с опазване и популяризиране на биоразнообразието	брой	1
Обществени сгради с внедрени енергийно ефективни мерки, вкл. използващи ВЕИ	брой	15
Населени места с фотоволтаично улично осветление	брой	6
Новозалесени терени	ха	30
Проекти, свързани със защита на общински горски територии от пожари	брой	2
Проекти, свързани със защита от наводнения	брой	3
Реконструирана водопроводна мрежа	км.	76
Население, включено към канализационната мрежа	%	65
Пречистени отпадъчни води	%	50
Регионално депо	брой	1
Рекултивирано общинско депо	брой	1
Изградени съоръжения за третиране на различни отпадъчни потоци	брой	2
Въведени системи за разделно събиране на специфични отпадъчни потоци	брой	5
Населени места, включени в системата за разделно събиране на биоотпадъци	брой	10
Дял на оползотворени отпадъци от общото количество генерирани отпадъци	%	35
Почистени нерегламентирани замърсявания	брой	20
Брой служители, преминали обучение/ семинари за повишаване на квалификацията	брой	9
Въведена система за събиране на данни за специфичните отпадъчни потоци	брой	1
Проведени екологични кампании сред населението	брой	7
Включено население в екологични инициативи	%	20

Осъществени инициативи за опазване на околната среда	брой	7
Създаден раздел в сайта на общината на тема «Екология»	брой	1

Контролът върху изпълнението на Общинската програма за опазване на околната среда се извършва от Общинския съвет на община Стралджа.

Финансирането на отделните действия се извършва в рамките на ежегодно утвърждаваните средства по бюджета, национални програми, националните фондове и донорски програми, имащи отношение към околната среда. Основните национални и международни източници за финансиране на екологични проекти са:

- ✓ Държавния бюджет;
- ✓ Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда;
- ✓ Националния доверителен екофонд
- ✓ Кохезионен фонд
- ✓ Европейски фонд за регионално развитие
- ✓ Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
- ✓ Механизъм съвместно изпълнение в рамките на протокола от Киото към Рамковата конвенция по изменение на климата
- ✓ Споразуменията за двустранно сътрудничество - с Австрия; Кралство Белгия; Великобритания; Федерална Република Германия; Княжество Монако; Кралство Холандия, Япония
- ✓ Международни организации и финансови институции - Програма за глобално опазване на околната среда (ГЕФ); Nordic фондове; СИМ проекти; Централно европейска инициатива; Американска агенция за международно развитие (USAID); Световна банка; Програма ALTENER; Програма SAVE

3. Актуализация на програмата и отчети за изпълнението и

Настоящата програма за опазване на околната среда в община Стралджа е отворен документ и подлежи на усъвършенстване, допълване и актуализиране. При настъпила промяна в приоритетите на общината, съществени изменения в съществуващите условия, промяна в нормативната уредба по опазване на околната среда, се подготвя актуализация на програмата чрез мотивирано предложение до Общински съвет Стралджа.

Годишният отчет се изготвя от Кмета на общината до края на първото тримесечие на следващата година и се внася в Общински съвет за одобрение. В отчета се отбелязва напредъка в постигане на набелязаните цели и приоритети, отчитат се настъпилите промени в екологичната обстановка, изменения в законовата и нормативна база и произтичащите от това промени в отговорностите и задълженията на местните власти по отношение опазване на околната среда.

Изготвените отчети се предоставят за информация в РИОСВ.

4. Информирание на РИОСВ и обществеността

ОПООС на община Стралджа, както и годишните отчети за изпълнението и са достъпни за компетентните органи (РИОСВ – Стара Загора и МОСВ) и обществеността чрез интернет страницата на общината www.straldzha.net

ПРИЛОЖЕНИЕ 1

Описание на основните видове лечебни растения, местоположението на естествените им находища и приложението им

- Дъбове :

От най-разпространените лечебни растения се явява основните дървесени видове като благауна (*Quercus conferta*), летния дъб (*Quercus robur*) Благауна се среща повсеместно в подпояса на равнинно-хълмистите дъбови гори (0 – 500 м.н.в.) в чисти или смесени с други дъбове насаждения. С лечебна цел се използва кората от клоните или стъблата на по-младите дървета, която съдържа дъбилни вещества, танини и др. Дъбови кори се добиват и от летния дъб, който се среща по-ограничено заедно с полския ясен предимно в подпояса на крайречните и лонгозни гори (0 – 700 м.н.в.).

Дъбът се смята за добър диуретик. Дъбът съдържа танин. Листата и жълдите на дъба са отровни за едрия рогат добитък – коне, овце и кози, тъй като в големи количества таниновата киселина става токсична. Причинява се увреждане на бъбреците и гастроентерит. Симптомите на отравяне включват липса на апетит, запек, диария (която може да съдържа кръв), кръв в урината и колики. Изключение правят домашните свине, които могат да се хранят изцяло с жълди в подходящи условия. Жълдите, също са годни за консумация от хората в преработен вид, след извличане на танина.

- Сребролистна липа

Най-голямо разпространение от липите има сребролистната липа (*Tilia argentea*). В естествено състояние тя се среща единично в състава на насажденията най-вече със северно изложение в землището на село Войника, но фактически от тези дървета по една или друга причина не може да се добива липов цвят, в големи количества. Може да се добива от местното население, но само за лични нужди.

Цветовете от липа (липов цвят) притежават потогонно, леко дезинфекционно (противомикробно), противоспастично, противовъзпалително и диуретично действие. Липата се използва под формата на чай при остри катарии на горните дихателни пътища (ларингит, трахеобронхит) и други температурни състояния. Като леко диуретично средство липовият цвят намира приложение за лечение на някои заболявания на пикочните пътища. Под формата на запарка или отвара липовият цвят се използва още и външно за гаргара при възпалителни заболявания на гърлото и устната кухина. В народната медицина се препоръчва отвара от липов цвят под формата на бани при изгаряния, кожни обриви, възпалени хемороидални възли, ставни болки.

- Бял бор

В горите собственост на община Стралджа е внесен изкуствено белия бор (*Pinus sylvestris*), на който използваемите части съдържат етерични масла, смоли, витамини и други полезни вещества. Смолата се прилага при белодробен абсцес и хемороиди. Разтопена смола, смесена с мас по равни части се използва при рани от протриване и циреи.

Вътрешно приложение: 1 супена лъжица борови връхчета се слага в 600 мл вода. Ври 10 минути. Пие се по 100 мл преди ядене 4 пъти дневно, подсладено с мед.

Белият бор има противовъзпалително, отхрачващо, омекчаващо лигавиците действие; разширява кръвоносните съдове и разтваря камъните в пикочния мехур, при бронхити,

ангина, туберкулоза, при простуда (за инхалации и разтривки), ишиас, камъни в бъбреците и пикочния мехур. Боровите връхчета се използват при задух, подагра, хемороиди. На по-сериозни ресурси от това лечебно растение обаче не може да се разчита, защото то е извън ареала си и след една определена възраст започва масово да съхне.

- Орех

На територията на общинските гори има няколко големи площи с орехови култури, въпреки че повечето от тях са в лошо състояние, останалите могат да се използват за извличането на лечебните свойства от ореха. Основните свойства на листата, корите и зелената обвивка на плодовете на ореха са противовъзпалително, запичащо, тонизиращо нервната и храносмилателната система. Листата и зелената обвивка на плодовете най-често се прилагат за укрепващи бани при рахит, екземи, възпаления на кожата, на венците, на стомаха, на червата, при бяло течение у жените, хемороиди, кървене, нередовна менструация, опаразитяване с чревни глисти, и др. Плодовете се прилагат при захарна болест и други смущения в обмяната на веществата.

Вътрешно приложение - приготвя запарка от една супена лъжица сухи листа с 250 см³ вряща вода, която се изпива за 1 ден.

Външно приложение - листата се използват под формата на отвара, която се приготвя от 3-5 супени лъжици сухи листа, които се варят 15 мин в 1/2 л вода. Отварата се употребява за промивки и компреси. Пресните листа се прибавят във водата за баня на малки деца (десетина листа за едно къпане).

Лечебни съставки: листата съдържат танини, флавоноиди, горчиви вещества, дъбилни вещества, провитамин А, витамин С, етерично масло, минерални соли и др.

- Акация

Водните извлекци от цветовете притежават температуропонижаващо и отхрачващо действие. В по-големи дози действуват очистително на дебелия черва. Спиртен извлек от млади клончета понижава повишената стомашна киселинност, притежава пикочогонно действие и понижава кръвното налягане. Акациевият мед укрепва целия организъм и предпазва от заболявания на дихателните пътища и храносмилателната система.

Използват се цветовете кората и листата. Цветовете на акацията съдържат етерично масло, флавоноиди, танини. В кората се намират отровни вещества. Действие и приложение: Листата и цветовете се прилагат при бронхити, трахеобронхити, високо кръвно налягане, повишена киселинност на стомашния сок, жлъчнокаменна болест, невралгии.

Начин на употреба - Половин лъжица изсушени цветове се запарват с 500 мл вряща вода. Престоаят около 20 минути. Пие се по 1 кафеева чашка 2—3 пъти дневно.

Листата и кората на билката са отровни! Лечението се назначава и контролира от лекар, като се предпочитат цветовете, които се смятат за по-безвредни.

В състава на повечето дъбови насаждения влизат единично или с по 1-2 десети и много други дървесни видове – мъждрян, бряст, мекиш, габър и горскоплодни – брекия, махалебка, киселица и други. Полският бряст (*Ulmus campestris*), мъждрянът (*Fraxinus ornus*), габърът (*Carpinus betulus*) и мекишът (*Acer tataricum*), от които се извличат дроги предимно от кората, не се срещат в компактни чисти насаждения а само единично в състава на горите. Състоянието им е добро, но ресурсите са твърде разпръснати и в незначителни количества, за да имат някакво значение за билкосъбиране. По подобен

начин стоят нещата и с горскоплодните видове – брекиня (*Sorbus torinalis*), махалебка (*Prunus mahaleb*) и киселица (*Malus sylvestris*). На територията на общината те се използват предимно с ловностопанска цел. Тук е мястото да се споменат бялата върба (*Salix alba*), от която с лечебна цел се използват корите и листата, (подотдели 297 т, у, х и др.).

1.2 Храсти

Горите собственост на община Стралджа са светлолюбиви, рехави, на повечето места с разкъсан склоп, което е особено благоприятно за развитието на гъст подлес от храсти. Повечето от тях са лечебни растения.

- Драка (*Paliurus spina-christi*)

В народната медицина се използва като отхрачващо средство, за успокояване на еластична кашлица. Прилага се при магарешка кашлица и хроничен бронхит. Препоръчва се за лечение на хипертонията и някои кожни заболявания (екземи и др). Използват се плодовете.

Начин на употреба: Приготвя се отвара от 1 супена лъжица плодове с 1/2 л вода, която се пие по 1/2 чаена чаша преди ядене.

Съдържат дъбилни вещества и флавоноловия гликозид рутин.

- Дрян (*Cornus mas*)

В народната медицина с отвара от плодовете на Дряна се лекува простуда и треска, а с отвара от листата - стомашно-чревни болести. Дренките действат запичащо, кръвоспиращо и понижават температурата. Плодовете и кората имат още противовъзпалителни, противоанемични свойства. Отварата действа и за успокояване при възпалени венци. Дренките съдържат плодови киселини, захари, както и Витамин С в големи количества. Прилагат се още при кръвоизливи от стомашно-чревния тракт, колит, подагра, анемия, заболявания на пикочните пътища, пясъци и камъни в бъбреците. Специално корите от младите клонки се използват за лечение на блатна треска. Използват се плодовете на Дряна.

Начин на употреба: Запарка се прави от 5–10 г сухи плодове на 250 см³ вряща вода, която се изпива на 1–2 пъти. Може да се използва и за гаргара при кървящи венци.

Лечебни съставки : флавонола рутин, витамин С, рганични киселини, захароза, пектин. Среща се повсеместно.

- Червен глог (*Crataegus monogina*)

Използва се за лечение на сърдечносъдови заболявания - леки форми на хипертония, сърдечни неврози, гръдна жаба, атеросклероза, безсъние, нервна възбуда, повишена функция на щитовидната жлеза и др. Използват се листата с цветовете или само цветовете, или плодовете.

Начин на употреба: Прави се запарка от глогов цвят, като 1 супена лъжица от билката се залива с 250мл вряща вода и се оставя да кисне 2 часа. Пие се по 1 винана чаша (около 200мл.) 3 пъти дневно. В аптеките се приготвя и отпуска глогова тинктура (1:5), от която се взема по 20 капки 2-3 пъти дневно. У нас е създаден препарат от глог, наречен "Кратемон", който се прилага за лечение на коронарна болест.

Лечебни съставки: Главните действащи вещества са флавоноидите - хиперозит, крерцетин, витексин и др. - общо над 15 на брой. От другите фенолни съединения се съдържат кафената и хлорогенова киселина, левкоцианидин, както и катехи.

- *Трънка (Prunus spinosa)*

Билката има запичащо и противовъзпалително действие. Плодовете на трънката със стипчивия си вкус са привлекли вниманието на народните лечители. Те се прилагат като запичащо средство при стомашно-чревни разстройства. Цветовете се използват като успокояващо, пикочогонно, потогонно и очистително средство. Прилагат се при възпаления на бъбреците и пикочния мехур, при болезнени състояния (невралгии, болки в стомаха, ревматизъм, колики на жлъчния мехур и др.). Използват се цветовете и плодовете

Начин на употреба: 6-8 изсушени плода се заливат с 250 см³ вода и се варят, докато водата намалее с 1/3. Чаят се прецежда и се изпива на 2-3 пъти за 1 ден. Цветовете се прилагат в 2% запарка (2 чаени лъжички цветове се заливат с 250 см³ вряща вода и киснат 8 часа). Запарката се изпива за 1 ден.

Лечебни съставки: Цветовете съдържат флавоноиди, главно кемпферол, кемпферол - 3,7-дирам-нозид и кверцетин; малко цианогенни гликозиди, захари и др. Плодовете съдържат захари (глюкоза и захароза), пектинови и дъбилни вещества, антоцианови багрила, витамин С, органични киселини и др.

- *Шипка (Rosa canina)*

В традиционната българска медицина, плодовете от шипка се използват като високовинаминен източник, които повишава защитните сили на организма. Използва при бронхиални и стомашно-чревни заболявания, поради съдържанието на танини и пектини. Комбинацията на витамин С и другите съставки в плодовете от шипка стимулират образуването на червени кръвни клетки, засилва съпротивителните сили на организма и повишава работоспособността. Тя е изключително полезна за укрепване на сърцето и кръвоносната система. Шипката повлиява особено благотворно на функцията на черния дроб, а също така понижава нивото на кръвната захар, което своевременно я прави подходяща за болни от диабет. Препоръчва се при умствена и физическа умора, анемия, авитаминоза, простудни заболявания и др. Използва при лечение на хиповитаминоза (състояние след тежко боледуване) и авитаминоза, тъй като тя повишава жизнения тонус и работоспособността на организма. Използва при изгаряне. За да се лекуват рани от изгаряне се нуждаете от венечните листа на цветовете. Екстрактът от шипки помага за намаляване на болки в ставите. Плодовете на шипката имат запичащо за стомаха свойство. Още от векове, се използват в народната медицина. В различните страни се е използвала за най-различни заболявания. В Русия се е употребявала за лечение на камъни в бъбреците, язва, гастрит, колит. В Китай билката е ползвана като средство против глисти. Използват се плодовете на шипката. Те представляват един своеобразен склад за витамини. Нормализира храносмилането.

Начин на употреба: Консумира под формата на чай, сладка, вино и др. Чай от шипка: 1с.л. сушени шипки се прибавя в 250 мл кипяща вода. След около час се прецежда и се пие. Помага за намаляване на стреса и тонизиране на организма. Сироп: особено полезен е за бебета и малки деца, като хранителна добавка.

Лечебни съставки: В плода има богато съдържание на керотин (провитамин А 7%); витамин С; пектини (около 11%); отгачни киселини (ябълкова и лимонена); масло (около 2%); незаместими мастни киселини (Омега-3 и Омега-6); витамин В1 (около 430мг%) и витамин В2; ликопен; витамин РР и витамин К; флавоноиди - рутин, кемпферол, кверетин; захари (предимно захароза, около 2.5%), дъбилни вещества и минерални соли (около 3.25%), най-вече калиеви (около 512 мг%), калциеви (около 50 мг%), натриеви (около 47

мг%) , фосфорни (около 54 мг%), и магнезиеви (около 122 мг%) соли. Шипковият плод няма аналог в растителния свят, по съдържанието на витамин С. В 100гр плод се съдържа около 2г витамин. Съдържанието на минерални соли е високо- калиеви, магнезиеви, фосфорни, калциеви и др. В семената на шипката има съдържане на витамин Е.

- *Смрадлика (Cotinus coggygia)*

В районите с основна скала от варовик е много разпространена. Тя се среща под склопа на насажденията, но на отделни места покрива изцяло някои голини и поляни, като достига височина 1 – 1,5 метра. По-концентрирани находища са установени в района на Мараша (отдели 300÷303). Листата на смрадликата са особено ценни, защото съдържат до 25% дъбилни вещества, етерични масла, флавоноиди и други. Състоянието на ресурсите е добро, макар че местообитанията са предимно бедни и по-каменливи, защото химичния състав на растението естествено го предпазва от паша. Смрадликата действа антисептично, противовъзпалително и кръвоспиращо. Прилага се с много добър ефект при хемороиди (за бани), бяло течение (за вагинални промивки), трудно заздравяващи рани, афти на устната кухина, стоматити, пиорея, възпаление на венците и др. В българската народна медицина смрадликата се използва при кръвохрачене, възпаление на червата и стомаха, при бъбречни заболявания, диария, киселини в стомаха.

1.3. Тревисти растения

Много ценни билки са и някои тревисти растения, които се срещат в района на стопанството, главно по поляните, дивечовите ниви и ливади

- *Жълт кантарион (Hypericum perforatum)*

Народното наименование на билката е „христова кръв“ или „христова чудотворка“

Среща се много рядко на територията на стопанството главно по Бакаджика - широко известен е като средство за билково лечение при депресия.

Жълтият кантарион притежава разнообразни и много полезни свойства. Действа противовъзпалително, противомикробно, ранозаздравяващо и противоязвено, тонизира нервната система, има подчертан кръвоспиращ ефект, подобрява оросяването на сърдечния мускул, засилва сърдечната дейност, леко понижава артериалното налягане, има пикочогонен ефект. Съставката хиперицин има меко антидепресивно действие. Използва се при производството на много лекарствени препарати. Жълтият кантарион може да бъде полезен при лечение на алкохолизъм, въпреки че дозировката и ефикасността не са проучени в детайли. По последни данни се предполага, че ежедневно лечение с жълт кантарион може да облекчи най-често срещаните физически и поведенчески симптоми, свързани с предменструалния синдром. Външно, маслото от жълт кантарион се използва за лечение на рани, ожулвания и първа степен изгаряния.

Билката и цветовете съдържат различни полифеноли: флавоноиди (рутин, кверцетин), фенолни киселини.

- *Риган (Origanum vulgare)*

Среща се на същите места като жълтият кантарион, в относително добро количество и състояние и билката може да бъде добивана.

Риганът има отхрачващо действие, успокоява кашлицата. Действа потогонно при коклюш, трахеит, остър и хроничен бронхит. Помага при спазми и болки в стомаха и червата, при метеоризъм. Риганът има нервно успокоително действие. Поради

съдържанието на етерично масло той има антисептично действие. Успокоява нервната система. Билката стимулира секрецията на храносмилателните, потните и бронхиалните жлези, възбужда апетита, засилва перисталтиката на червата. Риганът има ефективно анти-бактериално свойство.. Доказано е, че в един грам риган има 42 пъти по-голяма антиоксидантна сила в сравнение с ябълките, 15 пъти повече - от портокалите, 30 пъти повече - от картофите и 4 пъти повече - от боровинките. Риганът е богат на нутриенти и е добър източник на фибри, които предпазват от причиняващите рак токсини, също така понижава нивото на холестерола.

Риганът се отглежда като културно растение заради ароматичното си масло, което се съдържа в цялата надземна част и особено в цветовете. Маслото намира широко приложение в парфюмерията. Използват се цветоносните връхни части на растението, които се събират по време на цъфтежа. Отрязват се на около 20 см от върха

Начин на приложение: билката се приема под формата на чай : една супена лъжица се залива с половин литър кипяща вода и се оставя да кисне 1 час. Пие се по една чаша 4 пъти на ден, преди ядене. Използва се при простудни заболявания и при хранителни смущения. Риганът се пие и като обикновен чай.

Риган се приема под формата на запарка: при лишеи и обриви при малки дена: 100гр от билката се варят в три литра вода за 10 мин. Отварата се прецежда и се прибавя във водата, с която детето се къпе.

Лечебни съставки: В диво състояние, риганът се среща почти навсякъде у нас. Най-често се появява по сечищата из горите, край горските пътеки, покрай пътищата и по влажните места. Расте из храсталаци и сечища, по каменливи места и в редки гори предимно в предпланините и планините из цялата страна до към 1600 м надморска височина.

- *Бял равнец (Achillea millefolium)*

Притежава противовъзпалително действие за лечение на фебрилни състояния. Подобрява кръвоснабдяването, спомага за понижаване на кръвното налягане. Използва се за лечение на рани, при вътрешни и външни кръвоизливи, при хемороиди. Има известно ободряващо и болкоуспокояващо действие.

Начин на употреба: Приготвя се запарка, като 15 г оситнена билка се залива с 200 см³ вряща вода. След като изстине, запарката се пие по 1 супена лъжица преди ядене 3 пъти дневно. С нея може да се прави гаргара при кървящи венци, възпаление на устната лигавица и др. Запарката трябва да се прилага в продължение на 1—2 седмици, за да се получи добро лечебно действие.

Лечебни съставки: В надземната част се съдържа от 0,20 до 0,50% етерично масло, чиято главна съставка е хамазуленът (50%), образуващ се от горчивия сесквитерпен лактон матрицин (0,05—0,10%) при дестилация на растението с водни пари. Освен хамазулен етеричното масло съдържа сесквитерпена α -кариофилен и други моно- и бициклични терпени: α - и β -пинен, циенол, туйон, камфора, борнеол, сложни естери. Билката съдържа още горчивото вещество ахилеин, дъбилни вещества, алкалоиди, флавоноида лутеолин-7-гликозид, органични киселини, витамин С и К, аспарагин, нитрати и др.

- *Конпува (Urtica dioica)*

Среща се по деретата, на влажни места. Кръвоспиращо, диуретично, смекчаващо, антианемично действие. Пресният сок от растението и стритите пресни листа са

използвани още от древната медицина като кръвоспиращо средство при кръвоизливи от носа, червата, при маточни и други кръвотечения.

Билката се препоръчва при анемии, при храносмилателни смущения с диария, кръвотечение от носа, обилна менструация, хемороиди. Прилага се и при бъбречни заболявания като диуретично средство, при захарна болест, хроничен бронхит, ревматизъм за витамини и минерални соли. Употребява се и външно като улесняващо епителизирането на раните средство, при отоци, при натъртвания, косопад и др. Експериментално не е потвърдена способността на копривата да ускорява съсирваемостта на кръвта, но е доказано съдосвиващото ѝ действие и тонизиращото ѝ действие върху матката. Този факт подкрепя целесъобразността на употребата на растението при маточни кръвотечения.

С лечебна цел се използват листата и коренищата. Листата се събират от май до септември, а коренищата - от септември до ноември. Стъблата се окосяват и листата се обират, докато растението е още свежо. Коренищата се изкопават, изчистват се от пръст и тънки коренчета и се измиват веднага.

Начин на употреба - Сухите листа от коприва се използват под формата на запарка при дневна доза 4 чаени лъжички листа на 250 см³ вряща вода. Запарката се използва и външно. При косопад се приготвя отвара от 100 г листа, които се варят 30 мин в 1/2 л вода и 1/2 л оцет. С отварата се намокрят корените на космите или се измива косата вечер преди лягане.

Лечебни съставки: Листата съдържат дъбилни вещества, витамин С, К, каротеноиди, пантотенова киселина, ситостерол, виолаксантин, хистамин и др., а коренищата - дъбилни вещества, нишесте и др

- Глухарче (Taraxacum officinale)

Билката има жлъчегонно, жлъчетворно, общотонизиращо и пикочогонно действие. В ранна пролет пресните листа на растението се използват за приготвяне на богата на витамини салата, от корените се прави заместител на кафето. Те се използват и при приготвяне на лекарствени форми. Може да бъде използвано в умерени дози за непродължително време без опасност от отравяне. Благоприятното действие при стомашно-чревни и жлъчни заболявания. Използват се за стимулиране секрецията и тонуса на храносмилателната система, особено за стимулиране на жлъчната секреция при чернодробни и жлъчни заболявания. Използват се корените, събрани през есента, когато листната розетка започва да увяхва. Корените се изкопават, изчистват се от пръстта и от кореновата шийка и се измиват със студена вода. След отцеждане на водата корените се изсушават, докато при пречупване престанат да отделят млечен сок.

Начин на употреба: Използва се извлек, като 2 чаени лъжички ситно нарязани корени се заливат с 250 см³ студена вода и се оставят да престоят 8 часа. Изпива се на глътки за 1 ден. Прилага се и пресен сок от билката, както и млади листа като салата. Корените влизат в състава на много билкови чаеве.

Лечебни съставки: Корените съдържат горчивите вещества с гликозиден характер - тараксацин и т факсацерин, които са с неизучен химически състав; около 40% инулин, който през пролетта е само 2%: слузни вещества, каучук, органични киселини, смолисти вещества, тритерпенови съединения от β - амиринов и лупеолов тип, β - ситостерол и стигмастерол и около 18% захари.

- *Мащерка (Thymus Serpyllum)*

Мащерката се използва срещу гъбични инфекции. Тя служи като природен дезинфектант. Преди появата на съвременните антибиотици, тя е била използвана за лечебни превръзки. Има дезодориращо и дезинфекционно действие. Действа антисептично и помага срещу възпаления по кожата. Мащерката отваря порите и регулира дейността на мастните жлези. Бани направени с мащерка лекуват заболявания на дихателните пътища и действат успокояващо на нервната система. Компреси с мащерка са подходящи за мазна кожа. При изпотяване на краката и дланите се прави запарка. При екзема, гнойни пъпки и сърбежи се използва крем от мащерка. Като лекарство се използва за респираторни инфекции, кашлица и бронхит - под формата на тинктура, билков чай, мехлем, сироп или чрез вдишване на пара. Тъй като мащерката е антисептична, сварена във вода и охладена, е много ефективна срещу възпаление на гърлото.

Използват се цъфтящите надземни части на растението.

Начин на приложение:

Компрес от мащерка: Една супена лъжица изсушени листа и цвят се залива с около 300-400 г. вряща вода и се оставя да кисне 15 минути.

Крем с мащерка: Засегнатите участъци се мажат вечер след почистване. Кремът се приготвя от 1 чаена лъжичка мащерка, 1 чаена чаша вода, 50 грама безсолна свинска мас и 10 грама прясно масло. Мащерката се запарва във водата и се оставя да кисне покрита 30 минути. После се прецежда. Маса и маслото се топят заедно на водна баня при постоянно бъркане. Долива се отново затоплената отвара от мащерката. Сместа се държи добре затворена в порцеланов съд на хладно.

Запарка от мащерка: Една шепа от изсушената билка се залива с един литър вряла вода и се оставя да престои така една нощ, след което се прецежда. Краката и ръцете се потапят многократно в течността.

Чай от мащерка: чаена лъжица се залива с 200 мл. вряла вода и се запарва 5-10 мин.

Лечебни вещества: богата на етерично масло, тимол, флавонови гликозиди, минерални соли, дъбилни вещества и др.

- *Горска ягода (Fragaria vesca),*

Среща се по горските поляни в най-високите части на Бакаджика и компактния горски комплекс, разположен на част от склоновете на Стара планина.

Плодовете на горската ягода са ценен диетичен продукт. Пресните плодове се препоръчват като лечебно средство при високо артериално налягане, при атеросклероза, а също така при язвена болест на стомаха и дванадесетопръстника, при анемия, авитаминоза, неврастения, при запек, подагра, маточни кръвотечения и др.

Използват се още като леко диуретично средство при бъбречни камъни, при подагра, при диарии, чернодробни възпаления и др. Листа- берат се без дръжките и след събирането на плодовете. Берат се, сушат се и се опаковат отделно от листата на горската ягода. Воден извлек от листата на ягодата предизвиква разширяване на кръвоносните съдове, снижава артериалното налягане, забавя сърдечния ритъм и усилва съкратителната способност на сърцето. Маточните съкращения също се усилват.

Начин на употреба - Приготвя се запарка от плодовете — 2 чаени лъжици се заливат с 250 см³ вряща вода. От листата се приготвя запарка, като 1 супена лъжица ситно нарязана дрога се залива с 250 см³ вряща вода и се оставя да кисне 2 часа. Пие се по 1 винена чаша преди ядене 3 пъти дневно.

Лечебни вещества: Плодовете съдържат органични киселини (лимонена, ябълчна), дъбилни вещества, етерично масло, 5—50 мг % витамин С, каротен, до 15% захари, антоциани, пектини. Листата съдържат дъбилни вещества, флавоноиди, до 300 мг% витамин С.

- *Овчарска торбичка (Capsella Bursa Pastoris)*

Расте като плевел и бурен по тревисти места, край пътища и сгради, по пасища и ливади. Стръковете се прилагат като кръвоспиращо и тонизиращо матката средство при маточни кръвотечения по всяко време освен при бременност и преди раждане. Фармакологичното проучване установи слабо тонизиращо действие върху маточната мускулатура и върху мускулатурата на периферните кръвоносни съдове. Дрогата показва и понижаващо артериалното налягане действие. Изсушената билка не ускорява съсирваемостта на кръвта. Само прясната билка леко скъсява времето на кръвене. Може би затова в народната медицина растението се използва предимно в прясно състояние. Необходими са допълнителни проучвания, за да се прецени точно полезността на билката. Засега няма убедителни данни за нейната ефикасност и не трябва да се разчита безрезервно на действието ѝ, което може да стане причина за тежък кръвоизлив. Използват се стръковете. Събират се по време на цъфтеж заедно с първите зелени плодчета, като стъблата се отрязват на около 25 см от върха и към тях се прибавят здравите розеткови листа.

Начин на употреба: Приготвя се извлек от 4 чаени лъжички билка с 1 л вода. След 8 часа извлекът се прецежда и се изпива за 1 ден. Използва се и като спиртен извлек.

Лечебни вещества: съдържа биогенни амини (холин, ацетилхолин, тирамин и хистамин); флавоноиди - главно диосмин; танини, органични киселини и витамин С.